

aziz nesin

BAY DÜDÜK

ADAM

15. BASIM
85. 000 Kıtıp

BAY DÜDÜK - AZİZ NESİN

İÇİNDEKİLER

Bay Düdük

Uçuruma Gidiyoruz

Yüce Katına

Ez Kurmancım

Herkes Kazanıyor

Dayak Yemeden Duramıyorum

Ali Beyle Bir Konuşma

Sen Haline Şükret

Bayan Aranıyor

Sen Biraz Bekle

Yeşil Şapkanın Evrakı

Cürme Teşfik

Ayağını Kaldır Paşam
Abo avuş
Fişe Giren ıkamaz

Sürte sürte bir oldum. Kısmetim bağlanmış demek. Kimse bana iş vermiyor, hiçbir yerde iş bulamıyorum. insan darda kaldı mı, en olmayacak şeyleri bile düşünüyor.

Maçka'dan Dolmabahçe'ye doğru, iste böyle en olmayacak şeyleri düşünene düşünene gidiyordum. Stadyumun önüne geldim, bir ana baba günü. öyle kalabalık, caddeden geçmenin imkânı yok. Bu adamlar stadyuma nasıl giriyorlar? insan anaforunun içinde, bir o yana, bir bu

yana fırfır dönüyordum. Bir dalga geliyor, elli metre aşağı

inıyoruz. önden itiyorlar, yirmi adım geri bas; arkadan dayanıyorlar, otuz adım öne yürü. Dört yandan birden sıkıştırıyorlar, o zaman olduğum yerde fııldak gibi dönüyorum.

Bir yere geldim dayandım ki, söküp çıkmanın imkânı yok. Kendimi bu insan seline bıraktığımı sanmayın. Ha babam zorluyorum. Ama nereye? Bir saat kadar debelendim, çabaladım, çırpındım, o insan düğümünün içinden bir türlü kendimi söküp çıkaramadım. Bana öyle geldi ki, içine düştüğüm bu

insan anaforundan bir daha ömrüm oldukça artık kurtulamayacağım. O yana itile, bu yana kakıla son soluğumu şuracıkta verip güme gideceğim.

İşte tam o umutsuzluk sıramda, bir düdük öttü. Düdük ama, ne düdük... Anadan doğma sağırın duyacağı bir düdük. Düdüğün ötmesiyle o birbirine kenetlenmiş insan kalabalığı şak diye ikiye ayrıldı. Düdüklü adama yol verdiler. Bir de baktım: Aaa...

Bizim Musa değil mi?

— Musaaaa!... diye bağırdım.

«Ulan Musaaa!...» diye de

bağırabilirdim. Ama düdüğe olan

saygımdan olacak, böyle diyemedim. Sesimi duyunca Musa elimden tuttu, beni o kalabalıktan çıkardı.

Yürümeye başladık. önümüz tıklandıkça, Musa düdüğüne asılıyordu. Düdüğü duyanlar birbirlerini ezerek kaçıyorlar, bize yol açıyorlardı. Musa önde, ben arkasında, böyle ilerleyerek stadyumun kapısına geldik. Musa bir düdüğü de kapıda öttürdü. Kapıdaki memur,

— Buyurun! diye bize yol verdi. Turnikeden geçtik içeri girdik. Geniş bir soluk alınca,

Ulan Musa, sen Beden

Terbiyesi Genel Mü dürü mü oldun?
Nedir bu, düdük elinde fır fır
öttürünce herkes sana yol veriyor?
dedim

Beni bırak da sen kendini anlat,
ne iş yapıyorsun? dedi.

Hiç bir iş yaptığım yok. Beş
aydır iş arıyorum. Ama erkeklere iş
yok. Şimdi gelirken onu
düşünüyordum. Bir iki makyaj yapıp
kadın kılığına mı girsem? Ama onları
doğruluyorum. Ben de yanımda
çalıştırmak için birisini arasam, kazık
gibi bir erkek alacağıma, güzel bir
kadın seçerdim, içimde kötülük
olduğundan değil. Nasıl olsa ikisi de
aynı işi yapmayacak mı, hiç

olmazsa, karşında güzel bir kadın görürsün de gönlün gözün açılır.

Musa,

Anlaşılan, sen iyice bitiksin...

dedi.

Hem de nasıl! Beş ay işsizlik ne demek?

Ondan sonra maçın heyecanıyla konuşmadık.

Maçtan çıktık. Musa, fırfır düdüğü öttürüp bize yol açıyor. Düzlüğe çıkınca,

— Arabaya binelim, dedi.

Binelim binmesine, ama nasıl bineceğiz? Ben diyeyim beş yüz kişi, siz deyin bin kişi araba, otobüs bekliyor. Bir bos araba geldi mi, yüz

kişi birden koşuyor.

Bize iki günde sıra gelmez

Musa,

Sen dur! dedi.

Önümüzden bir taksi geğerken,
cebinden düdüğü çıkarıp, fıır fıır
öttürdü. Düdüğü

öttürmesiyle hızla giden taksi
döndü; geldi önümüzde durdu. Biz
taksiye bindik. İşin şaşıılacak yanı,
boş arabaya başkaları saldırmadı.
Arabada,

— Ulan Musa, yoksa sen Trafik
Müdürü mü oldun? dedim.

Parmağını dudağına götürüp
«sus!» işareti yaptı. Nişantaşı'nda

taksiden indik.

Musa cüzdana davrandı. Şoför:
Ayağını öpeyim âbi, para
istememez kurban olayım... dedi. Para
almadı.

Şoför tanıdık mı? dedim.

Yoo... dedi.

Ulan Musa, yoksa sen Polis
Müdürü mü oldun?

Yine bir «sus!» işareti verdi.

— Surdan öteberi alalım da eve
gidelim, dedi.

Kasaba gittik. Kasap
dükkânının önünde bir kuyruk var,
sonu görünmüyor.

Kuyruktakiler sıra kavgası
yapıyorlar, birbirlerine girmişler.

Bizim Musa hemen düdüğe sarıldı.
Düdüğün ötmesiyle, herkes yerli
yerine çekildi. Kasap da dışarı

uğrayıp, Musa'ya,
— Buyurun! dedi.

Biz kuyruğu yarıp içeri girdik.
Bir kilo bonfile...

Kasap soruyor:

Başka emriniz?

Beyin var mı?

On tane yeter mi?

Kasap paketi yaptı. Musa

cüzdanı çıkardı. Kasap,

Vallahi olmaz Beyefendi... diye
parayı almadı. Ama biz etleri aldık,

dışarı

çıktık.

Ulan Musa, yoksa sen Belediye
Müdürü mü oldun?

Benim sorularıma hep, sus,
diyor.

— Bu akşam yemeği dışarıda
yeriz. Bu aldıklarım yarına, dedi.

Ertesi gün pazar.

Neler istersin? dedi.

Hiç bir şey istemem, dedim.

Efendim oradan gittik manava.

Oradan gittik bakkala. Bizim Musa,
dükkândan içeri girmeden önce bir
kere düdüğe asılıyor. Ondan sonra
içeri giriyor. Elimiz kolumuz paket
doldu. Hiç bir yere de on para verdiği
yok.

Bir düdük daha öttürüp bir taksi

çevirdi. Apartmanına gittik Şoföre:

— Bekle! dedi.

Musa bekâr. Apartımında bir başına oturuyor. Elimizdekilerini bıraktık. Kapıda bekleyen taksiye bindik. Bir gazinoya gittik. O şoför de para almadı.

Gazino tıklım tıklım dolu. Musa düdüğü fora etti. Daha ağzına götürmeye kalmadan gazinonun önce garsonları, arkadan sahibi olacak, biri koştu.

Bize, sahnenin önünde, bir masa koydular. Biz bişey istemeden masayı donattılar.

— Ulan Musa, yoksa müfettiş misin?

Ben sordukça, sus, diyor, başka bir şey demiyor. Musa büyük bişey olmuş ama ne olmuş? Bir türlü çıkaramıyorum. Sazlar, şarkılar başladı. Biz de kafaları çekiyoruz.

Garsonlar etrafımızda pervane olmuşlar. Derken arkada bir gürültü koptu. Sarhoşlar birbirlerine girdiler. Onlar bıçakları fora ederken bizim Musa da düdüğe asıldı. O

aslan kesilmiş kavgacılar, düdüğün bir fırt etmesiyle uyuz it gibi kuyruklarım kısıp oturdular.

Bu bizim Musa ne olmuş? Düşünüyorum, düşünüyorum, bir türlü bulamıyorum.

Gazinodaki hesap şöyle böyle

ikiyüz lirayı buldu. Gazinocu «para almam da almam»

diyor.

Bir arabaya bindik, eve geldik. Ertesi gün pazar. Musa kolları sıvayıp kendi eliyle yemekler yaptı. Ben gidecek oldum.

— Olmaz, dedi, bir hafta misafirim ol da aklın başına gelsin.

Bir hafta Musa'nın evinde yan gelip yattım. Geziyoruz, tozuyoruz, eğleniyoruz.

Musa'nın hiç bir yere on para verdiği yok. O verse de almıyorlar.

— Ulan Musa, sen bir büyük adam olmuşsun ama ne? Söyle

şunu! diyorum.

Söylemiyor. En sonunda,
— Söylerim, ama kimseye
söylemeyeceksin, dedi.

Söylemem,

Dinine?

Söylemem.

imanına?

Söylemem.

Yemin yemin üstüne. Kimseye
söylemeyeceğime iyice inandıktan
sonra, cebinden düdüğü çıkardı,
öptü, başına koydu.

iste birader, dedi, bütün
keramet bu mübarek düdükte. Bir
gün Karaköy'de dolmuş bekliyordum.
Kuyrukta bekle bekle, sıra geleceği

yok. Elimdeki zincire bağlı
düdüğü sallayıp dururken her
nasılsa dalgınlıkla düdüğü ağzıma
götürüp öttürmüşüm.

Oradan bir memur koşup geldi,
selâmı çaktı. Sen olsan ne
yaparsın?

Bilmem!

«intizamı temin edin oğlum!»

dedim, yürüdüm;

Biraz gittim. Kalabalıktan,
caddeden karşıya geçemiyorum.
Düdüğü çıkarıp öttürdüm. Bütün
taşıtlar durdu. Karsıya geçtim,
«Yahu bu ne iş?» dedim kendi
kendime. Düdüğü öttürdün mü, işler
istediğin gibi yürüyor. Sonra anladım

birader.

Bizde bütün işler düdükle yürümez mi? Vapur düdükle kalkar, tren düdükle kalkar.

Araba düdükle durur. Kavgacı düdükle barış görüş olur. Hattâ düdüğün sesini duyan kaçır. Bak, şimdi şu meydanda bir düdük öttüreyim, çil yavrusu gibi herkes bir yana dağılır... O zaman anladım, bizde bütün işler düdükle yürüyor. O gün bugün işte bu düdüğün sayesinde geçinip gidiyorum. Bak, dinine, imanına başkasına söyleme.

Yoksa eline bir düdük geçiren fırlar ortaya. İşe kesat girer.

Söylemeyeceğime yemin ettim,

ama, yazmam diye yemin etmedim
ya... İşte yazıyorum. Simdi benim de
sizden bir ricam var. Su
söyleyeceklerimi siz de sakın
başkasına söylemeyin. Musa'dan
ayrılınca hemen bir düdük de ben
satıh aldım. Tak-sim meydanında bir
düdük öttürdüm. Gelgelelim, hiç
kimse düdüğe aldırış etmediği gibi,
ilk öttürüşte beni yakaladılar. Ertesi
gün de gazeteler «Sahte müfettiş
yakalandı», «Kendine polis
süsü veren biri tutuldu» gibi benim
için yazmadık söz bırakmadılar.
Oysa, Tanrı bilir ya, düdük
öttürmekten başkaca hiç bir suçum
yoktu.

Ondan sonra anladım ki, bizde düdük geçiyor geçmesine ama, öttürmesini bileceksin.

Benim gibi, düdüğü öttürürken, elin ayağın titrer, öttürsem mi, öttürmesem mi diye kuşkuya düşersen hapı yuttuğun gündür.

Benim de sizden ricam, düdüğün nasıl öttürüleceğini başkalarına söylememenizdir.

Yoksa düdük, öttürmesini bilen için çok işlere yarıyor.

UÇURUMA GİDİYORUZ

Kahvede «Şırrak!...» diye bir tokat sesi duyuldu. Tavla, aznif, kâğıt oyunu, konuşma, her şey durdu. Başlar tokat sesi gelen masaya

çevrildi. Tokadı yiyen iriyarı

biriydi. Tokatı atan da tersine,
ince, sıska, ufak tefek biri. İriyarı
adamın sol yana-

ğında, sıskanın beş parmağının
izi yer etmişti. Polis bile, bu parmak
izinden tokadı

kimin attığını bulabilirdi.

Kahvedekiler, iri adamın,
kendisim tokatlayan küçücük adamı
altına alıp yol keçesi gibi ezeceğini
sandılar, öyle olmadı.

— Davacıyım! diye bağırdı.

Kimseden ses çıkmadı... Tokadı
yiyen daha sonra,

— Hepiniz gördünüz, dedi.

Boyu omuzuna bile gelmeyen
sıskaya döndü:

— Yürü karakola!

Tokatı atan, cevap yerine, sinek
kovalar gibi eliyle bir hareket yaptı.

— Psssuurn!... diye de
ağzından istim gibi bir ses çıktı.

iri adam dışarı fırladı.

Kahvedekiler yine oyunlarına,
konuşmalarına daldılar.

iri adam biraz sonra, yanında
bir polisle geldi. Polise sıskayı
gösterdi:

— işte bu!

Sonra, oturanları tanık gösterdi:

— Bunlar da gördüler!

Polis, tokatı atan sıska ile,

onların oturduğu yere yakın oturan dört tanığı, karakola götürdü.

Karakolda, iri adam hâlâ kızarık sol yanağını tutarak,

— Bu adamdan davacıyım, komiser bey, beni tokatladı. Bunlar da gördüler, dedi.

Komiser, ilkin dvalı ile davacının, sonra tanıkların kimliklerini daktiloda yazdırdı.

Davacı, kendisine tokadı atanı hiç tanımadığını söylüyordu. Tanıklar da,

Biz bişey görmedik... dediler.

Davacı iri adam,

Tokadın sesini de duymadınız mı? dedi.

Hayır, tanıklar ne bişey görmüşler, ne bişey duymuşlardı.

Kısacık boylu sıska adam,
— Evet, dedi, ben inkâr etmiyorum. Bu adamı tokatladım.

Komiser,
Neden? diye sordu, aranızda bişey mi var?

Size hakaret mi etti?

Aramızda hiç bişey yok.
Kendisini tanımam bile.

Peki, nasıl oldu?
Kısacık boylu sıska adam anlatmaya başladı:

— Dün akşam işten eve geldim.
Baktım, elektriği kesmişler. Parasını verememiştik. Bütün geceyi

karanlıkta geçirdik. Gece uyuyamadım da. Üzerinize afiyet, annem iki senedir hasta. Mide ağrısı öldürüyor zavallıyı. Doktor bir ilâç veriyor. İlâcı alınca ağrılar duruyor. Ama ilâç şimdilerde nerede?

Sabahleyin yataktan kalktım, sol yanım hiç tutmuyor. Yattığımız odanın pencere camı üç ay önce kırıldı. Cam bulamıyoruz. O da gelmiyormuş. Pencereye yatak çarşafı gerdik. Ama faydası yok. Sabaha kadar rüzgâr, soğuk, içeride. Sol yanım tutulmuş. Yataktan kalktım, affedersiniz, helaya gittim. Sular kesilmiş.

Dışarıda şakır şakır yağmur,
muslukta su yok.

Odaya girdim. Tirtir titriyoruz.
Bize kömür ordinosu vermiyorlar.
Biraz odun almıştık. Bitti. şimdi de
odun bulamıyoruz, yok.

Gazeteci gazete bırakmış. Her
sabah işe gitmeden gazete okurum.
Gazeteye baktım: «Güzellik
Müsabakası», «Galatasaray lig
şampiyonu oldu», «Gümrükteki 300
ton kahve ne olacak?», «Abidin
Daver şilebinin teknesi dura dura
çürüdü» gibi başlıklar.

Canımı evden dışarı atmak
istedim. Tam çıkarken icra memuru
ile avukat kapıya dayandı. Kirayı

veremediğimizden ev sahibi bizi icraya vermişti. Evde haczedilecek eşya bulamadılar. Hiç bir zaman icra memurunun, haciz memurunun evime gelmelerini istemem. Haczedilecek bir şey bulamazlar, insan mahcup olur. Avukat,

— Bu kanapeyi alalım! diye saldırdı. Kanape diye elini atmasıyla, şeker sandıklarının üstündeki eskipüskü pantolonlar, paçavra parçaları, yırtık yorganlar ortaya çıktı.

Avukat bu sefer,

— Radyo... dedi.

Şu radyo belâsını başımdan alsalar da kurtulsam. Senenin on ayı

tamirdedir. Kazan kazan, radyo tamirine ver. Zaten bizi bu hâle getiren radyo...

Kapıdan çıkarken karım,
Kız mektebe gitmiyor, dedi.
Neden?

Jimnastik hocası şortla beyaz lâstik pabuç istiyormuş. Olmazsa derse almam, demiş.

Peki, peki...

Zeytinyağı da yok...

Kendimi sokağa attım. Nasıl olsa işe geç kalmıştım. Bugün de gitmem, dedim.

Şakır şakır yağmur. Bizim oradan tramvayı kaldırdılar. Otobüs geliyor yarım saatte bir. Binmenin

imkânı yok. Tıklım tıklım dolu.

Dolmuşlar dersin tıka basa dolmuş.

Arabalar vızır vızır geçiyor, ama hiç biri durmuyor. Ayakkabı su alır. Yağmur kovadan boşanır gibi. Sırlı sıklam oldum. Tirtir titriyorum. Bir delikanlı yanıma geldi,

Affedersiniz amca, dedi.

Ben saati soracak sandım.

Dünkü maçtan haberiniz var mı? demez mi!

Tövbe Yarabbi... Yürüdüm.

Orada bir kahve var. Kahveye girdim. üstümden başımdan sular sızıyor. Kahveciye bir çay söyledim. Yanımda da işte bu tokat attığım adam oturmuş, gazete okuyor. Ben,

kendi kendime,

Yahu, bu benim halim ne olacak? Sonumuz nereye varacak? diye düşünüyorum. Ben böyle düşünüp dururken, bu adam hırsla elindeki gazeteyi fırlatıp attı, Yahu, memleket uçuruma gidiyor! diye bağırdı.

Onu da benim gibi dertli sandım. Konuşur, birbirimize derdimizi dökeriz diye,

— Ne oldu beyefendi?

Affedersiniz, karışmak gibi olmasın, neye kızdınız?

dedim.

O, yine kızgınlıkla,

— Daha ne olsun yahu, dedi,

memlekette hakem yok be!... Hakem yok, namussuzum. Dünkü maçta hakem yine taraftarlık etmiş...

Ondan sonra bana ne oldu, bilemiyorum. Vallahi ben de anlamadım komiser bey.

Hayatımda kimseye fiske vurmuş insan değilim. Sanki vücudumda bir düğmeye basılmış, elektrik kuvvetiyle kalkmış gibi, bu sağ elim birden havaya kalktı. şu herifin suratına bir tokat çektim. Ben inkâr etmiyorum. Tokadı yapıştırdım. Ama isteyerek değil. Vallahi kastım yok. İrademin dışında bişey bu. Sonra aklım başıma geldi. Bu adam şimdi beni parçalar, diye de korktum.

Ama oldu bir kere. Cenab-ı

Allah, bu sağ koluma, Zaloğlu
Rüstem pehlivanın kuvvetini verip, şu
herifin suratı

budur, diye bir şamar çektim.

Komiser, tokadı yiyen iri adama
baktı. Dişlerini gıcırdattı. Ayağa
kalkar gibi yaptı.

Sağ elinin ayasını kaşımağa
başladı.

iriyarı adama,

Hadi, uzatmayın, barışın! dedi.

Tokadı yiyen,

Barışmam! diye direndi.

Kızan komiser, daktilodaki
polise,

— Yaz! dedi «Dâvâlı, memleket

uçuruma gidiyor, demiş olup,
memleketin yüksek menfaatlerine ve
hükümetin manevî şahsiyetine...»

Bir daha iri adama döndü:

— Barışın hadi!

İri adam, elini hâlâ tokadın izi
duran sol yanağında gezdirerek,

— Peki efendim, barışalım,
dedi.

YÜCE KATINA

Reşat bey, birbirinden yakarak,
üç cıgarayı ard-arda içti. Düşmana
taarruza geçmeden önce silâhına,
teçhizatına bakan bir asker gibi,
burnunun üstünde durup durmadığını
anlamak için iki eliyle gözlüğünü

yokladı, iyice yerine yerleştirdi. Sonra, kızgınlıkla, masanın üstünde duran eski daktilo makinesine doğru yürüdü. Reşat beyin mi, yoksa daktilo makinesinin mi daha yaşlı olduğunu anlamak ilk bakışta güçtü.

Sandalyeyi hızla altına çekip oturdu. Daktilo makinesine bir kâğıt geçirdi.

Gözlüğünün saplarını bir kere daha kulaklarına iyice yerleştirdi. insan bir yerden atlamak için, nasıl gerilir gerilir hız alırsa, Reşat bey de umum müdüre yazacağı yazı için, İkide bir gözlüğünü yerleştirip hız almaya çalışıyordu.

Bugüne kadar daktiloda hiç yazı

yazmamıştı. Oldum olasıya
makinelere karşı

tiksintiye benzer bir ürkekliği
vardı. Tezkere bırakıp on yıl
candarma onbaşılığı

yaptıktan sonra memurluğa
geçtiği zamanlar, daha bu dairede
daktilo makinesi yoktu, üst'e olsun,
ast'a olsun, yazılar elle yazılırdı.
Kaldı ki, Reşat bey yirmi iki yıldır
hep bu dairede memurdu ama, bir
günden bir güne de kayıt kuyut
işiyile, yazıyla, hesapla, kitapla,
defterle mefterle uğraşmış değildi.
Çalışması ile, doğruluğu ile yüksele
yüksele zamanla kasabadaki bu
küçük dairenin müdürü olmuştu.

Yazılacak yazıları, verilecek cevapları, dairedeki iki kâtip yazardı. O da imzayı basardı. Ama Şimdi is deęiŐmiŐti. Umum m¼d¼re doğrudan doğruya kendisi cevap yazacaktı. Bug¼ne kadar ¼st'lerine saygıda en k¼çük bir eksiklik g¼stermemiŐti. Ama, artık yooo!... Haksızlığın bu kadarına hiç kimse dayanamazdı. Umum m¼d¼rden gelen yazı yenir yutulur Şey değildi, Buna karşı, hiç de altta kalmayacak, gereken cevabı verecekti. İŞte bu y¼zden, emrindeki memurların, ne umum m¼d¼r¼n kendisine yazdığını, ne de kendisinin ona vereceği cevabı bilmelerini istemiyordu. Daktilonun başına

geçmesi bundandı.

Gözlüğünü bir kere daha yoklayıp hız aldıktan sonra, daktiloda «C» harfinin yerini aramaya başladı. Yoksa bu makinede «C» yok mu? Peki bu Süha Bey, yazdığı bunca yazıyı «C» siz mi yazıyor? Bak işe... Dairede topu topu bir tek daktilo makinesi var, onda da «C» harfi yok. Reşat Beye lâzım olmıyan ne kadar harf varsa gözünün içine giriyordu da bir tek «C» harfi kayıplara karışmıştı. İşte «A» burada, «S» burada, «J» burada... Bütün harfler tam tekmil, candarma bölümü gibi hizaya girmişler de bir tek

«C» yok. Reşat Bey, kendi kendine söylenmeye başladı:

— Ulan «C», firar mı ettin? Alçak «C» hangi cehennem dibine gittin? Böyledir zaten, insan arayınca bulamaz. Şimdi başka bir harfi arasam şu «C» gözümün içine girerdi ya...

Zile bastı, gelen hademeye,
— Süha Beyi bana çağır! dedi. Elbette Süha'ya «C» harfinin adresini soracak değildi. Bunu bir kurnazlıkla öğrenecekti. Süha Bey girdi.

Süha Bey!

Buyurun efendim.

,— Yahu «C» harfi iyi basmıyor.

Neden silik çıkıyor?

,— «C» mi? «C» mi bozuk? Ne olacak, eski makine beyefendi...

Yalnız «C» mi, hepsi öyle...

Süha, daktilonun başına geçti, «C» harfine parmağını bastı: Çat...

Kâğıda «C»

yazılmıştı.

Bak, biraz silik değil mi?

Siliktir beyefendi,

Teşekkür ederim.

Süha çıktı. Reşat Bey, bir kere daha hırsıyla gözlüğünü burnunun üstüne iyice yerleştirip hız aldı. öyle ağır bir yazı yazacaktı ki... Görsün umum müdür... Reşat Bey haksızlığa

hiç gelemezdi. Bu sefer makinede «E» yi aramaya başladı. Yahu bu «E»

nerede? Deminden beri gözünün içine girip duran «E» birden uçtu mu? Deli olacak...

Yine söylenmeye başladı:
— Simdi buradaydı, ne cehennemine dibine gitti? Uçmadı ya bu alçak?

Ayağa kalkıp daktilonun bütün harflerine kuşbakışı baktı. Teftiş eden gibi bütün harfleri teker teker gözden geçirdi. Hah... «E» işte burada. Reşat Bey çocuk gibi sevindi. Gözlüğünü bir daha düzeltip, sinek yakalar gibi sağ elini havaya

kaldırdı.

Sonra «E» nin üstüne birden hücum etti: Çat... Eğilip bir de kâğıda baktı. Tamam,

«E» çıkmıştı. Çıkmıştı ama, ilk yazdığı «C» harfinden üç satır aşağı, beş santim de sağa yazılmıştı.

Reşat Bey, şimdi de «Z» harfini aramaya başladı. Gözleriyle, parmaklarıyla, makinede «Z» yi ararken bir yandan da, kedi, köpek çağırır gibi:

— Ze, ze, ze, ze, zel... diye söyleniyor, «Z» harfini çağırıyordu; «Z» yoktu.

Yine ayağa kalktı. Tepeden

harflere baktı. «Z» yi görmesiyle üstüne pike yaptı: Çat... Bu sefer de «Z» harfi, öbür iki harfin beş altı santim yukarısına yazılmıştı.

Reşat Bey yazacağı her harfi üçer beşer dakika aradıktan sonra buluyor, sonra birden kaybolacak korkusuyla harfin üstüne saldırıyordu. Yumruk sallar gibi her harfe şiddetle parmağını bastıkça, biraz da umum müdürden hıncını almış oluyordu.

Harflere bu kadar hızla bastığına göre, yazı da zehir gibi şiddetli bir yazı olacaktı. İki-

üç defa bulduğu bir harfi, dördüncü arayışında bulamıyordu.

Hele Şu «T»... «T» yi aramaktan o kadar yoruldu ki, bir kâĝıda «T» nin adresini yazdı: üstten ikinci sırada, soldan saĝa doĝru altıncı harf... Zor bulduĝu harflerin yerini kâĝıda yazıyor, sonra bu adres kâĝıdına bakıp bakıp harflerin yerini buluyordu.

Ama ne yapsa olmıyacaktı. Kâĝıdın orasına burasına sinek konmuŐ gibi harfler rastgele serpilmiŐti. Reşat Bey yazmaya yazıyordu ama, bu yazdıklarım ne kendisi ne de baŐkası okuyabilirdi.

Süha Beyi çağırıttı. Süha Bey içeri girdiĝi zaman, Reşat Bey ayaĝa kalkmış, yukarıdan bakarak

daktiloda «M» harfini aramaktaydı. «M» yi gördü. Görmesiyle harfin üstüne saldırdı.

Süha Bey, gülmemek için kendini zor tuttu.

Beni istemişsiniz, dedi.

Ha... Evet... Süha Bey, umum müdüre bir yazı yazılacak.

Memurlar öğrenirse öğrensin... Kendi yazdığı kâğıdı çıkardı, buruşturdu sepete attı. Süha Bey daktilo makinesinin basına geçti. Reşat Bey, ellerini arkasında bağlayıp, odanın içinde kızgın kızgın, kabadayı kabadayı gezinmeye başladı.

— Yaz... Yaz Süha Bey!.. «..

Umum müdürlüğü makam-ı
aliyesine.»

Süha Bey tıklar tıklar yazdı.
Reşat Bey, elleri arkasında, hem
geziniyor, hem de söyleniyordu:

— Ne demek yahu... Ben
yirmiiki senelik memurum. Ha?... Bir
günden bir güne işimi ihmal ettim mi?
Efendim?... Ben yâni umum müdüre
eyvallah mı edeceğim?

Etmem!... Vallahi de etmem,
billahi de etmem... Ona bir cevap
döşeyim de görsün...

Alsın ağzının payım... Yâni
memur olduksa... Allah Allah!...

On dakika kadar böyle
söylendikten sonra:

— Ne yazdık Süha Bey? diye sordu.

Süha Bey yazılanı okudu:

«

Umum müdürlüğü makam-ı aliyesine...»

Olmadı... Çıkar onu.

Süha Bey, makinedeki kâğıdı çıkardı, başka bir temiz kâğıt geçirdi.

— Yaz, Süha Bey... «... Umum müdürlüğü yüksek makamına...» Yaz, yüksek makamına. İsterse beni kovsunlar. Ben yazayım da, onlar beni kovsun. Herkes bu dünyada izzetinefsi için yaşar... Umum müdürse umum müdür... Ben ona bir

cevap vereyim, görsün nasıl olurmuş. Ha?

Reşat Beyin söyledikleri bu kadar değildi. Çok ağır sözler söylüyordu. O kadar ki, Süha Bey bunları daktiloda yazmış olmaktan bile üzerine bir sorum gelir diye korkmaya başladı. Reşat Bey, elleri arkasında, odanın içinde gezinerek, umum müdüre on dakika kadar atıp tuttuktan sonra sordu:

— Ne yazdık?

Süha Bey yazılanı okudu:

«... Umum müdürlüğü yüksek makamına».

A-ah!... Olmadı. Çıkar o kâğıdı.

Süha Bey, yazılı kâğıdı çıkardı, yeniden bir kâğıt geçirdi makineye:

— Yaz... «...Umum müdürlüğü yüksek katına». Bu daha iyi... Yüksek katına...

Kaç para eder, katı yüksek ama... Biz... Olmaz... Bir yazı yazayım... Ne demek?

Kimse kimsenin haysiyetiyle oynayamaz. Efendim? Neler yazacağım, neler...

Korkma! Altına imzayı ben basacağım. O umum müdürse ben de...

Reşat Bey, umum müdür için söylemedik lâf bırakmadı.

Bir umum müdür, umum

müdürlüğünü bilmeli. Biz ne umum müdürler görmüşüz. Ben yirmi iki senelik memurum. insan yaşına saygı gösterir be... Ne yazdın Süha Bey?

«...Umum müdürlüğü yüksek katına.»

Olmadı. Çıkar onu! Makama bir yazı yazarken saygıda kusur etmemeli. Çıkar onu... Yaz! «... Umum müdürlüğü yüce katına». Yazdın mı? Hah!... Yüce müce ben anlamam. Bana vız gelir. Ben pire için yorgan yakarım.

Reşat Bey, belki yirmi dakika attı tuttu Sonra,

Ne yazdık Süha Bey? diye

sordu.

«... Umum müdürlüğü yüce katma...».

Olmadı. Çıkar onu... Resmî evrakta kullanılan kelimelere dikkat etmeli.

Olmadı... Daha bir münasibini bulalım.

Süha Bey makineye yeni bir kâğıt geçirdi.

Süha Bey, saat kaç?

Altı, beyefendi...

Oooo... O kadar oldu mu? Dur sen... Biz şimdi bu işten vazgeçelim. Ben bu gece iyi bir kafayı çekeyim... Kendim yaparım müsveddesini, sen yarın yazarsın.

Ertesi gün daireye gelir gelmez

Süha Beye sordu:

Nerede kalmıştık?

«... Umum müdürlüğü yüce katına».

Çıkart onu. «... Umum müdürlüğü pek yüksek huzuruna».

Yaz! Bana, umum müdür değil, şey olsa vız gelir. Ben...

Odanın içinde hem geziniyor, hem sayıp döküyordu.

Ne yazdık Süha Bey?

«... Umum müdürlüğü pek yüksek huzuruna»...

Olmadı Süha Bey... «Pek yüksek huzurlarına» diye yaz...

Reşat Bey o gün de akşama

kadar odasında gitti geldi, umum müdüre söylendi.

Beş on kere yazdırdığı kâğıdı değiştirtti. Bir türlü uygun bir başlık bulamıyordu.

«Yüce katma, yüksek katına... Huzurlarına, yüksek huzurlarına, pek yüksek ve yüce katma...»

Bu çalışma iki aydan uzun sürdü. Bu zaman içinde Reşat Bey, umum müdüre neler de neler söylemedi. Bu söylediklerinin hepsini yazdırtacaktı ama, kısmet olmadı. Bir sabah gazetelerden umum müdürün değiştirildiğini öğrendiler. Reşat Bey bir ooh çekti. Sonra Süha Beye,

— Neler yazdım Şu umum müdüre değil mi? dedi.

O günden sonra ne zaman cesaretini etrafındakilere anlatmak istese.

,— Hiç dinlemem, yazarım. Ben kimseden korkmam... Ne varmış korkacak?

Yazarım! derdi.

Sonra kendisini dinleyen arkadaşlarına Süha Beyi tanık gösterir,

— Söyle Süha Bey... Söyle Allah aşkına, ben neler yazmıŐtım o umum müdüre?

Yenir yutulur Şeyler miydi? diye

sorardı.

Süha Bey de,

— Hakikaten öyle, beyefendi,

derdi.

EZ KURMANCIM

Ne askerî lisede okumuş, ne Harb okulunda. Daha doğrusu hiçbir okula gitmemiş.

Mürekkep yalamamış. Ama tepeden inme pasa olmuş. İmzasını da atmasını

bilmediğinden ağalığı sırasında imza yerine parmak başarmış. Sonra İrade-i Seniyye ile «Bey» olunca parmak basmanın ayıp olacağını düşünerek nal kadar bir mühür yaptırmış. Cemal Bey deyip de

geçmemeli; İran sınırındaki dağlar, yaylalar hep ondan sorulurmuş. Onun yanında, Vali, Sancak beyi kaç paralık adam?

Valiler Kürt Cemal Beyle hoş geçinmek zorunda... Yoksa Kürt Cemal Bey, Padişaha bir haber iletmi o valinin işi bitiktir.

Bu sıra sıra dağlarda mısır patlar gibi mermiler atılmıyorsa Valiye kimsenin metelik verdiği değil, aşiretlerin Kürt Cemal Beye olan saygılarından...

Kürt Cemal devlet içinde bir devlet. Ama hiç bir zaman Tanrının yeryüzünde gölgesi «zıllullah-ı filâlem» efendisine bas kaldırmış da

değil. Tam tersine «Hazret-i Hilâfet-i Penahî» ye baş kaldıranların başını eziyor. Padişah da Kürt Cemal kulunun kendisine bağlılığını karşılıksız bırakmıyor.

Dağların, yaylaların, derelerin hâkimi Kürt Cemal'in neye ihtiyacı var ki? Altın dersin dolu, avrat dersin çok, toprak dersin ucu bucağı yok. Padişah da Kürt Cemal'i çok sevindirecek armağanlar yolluyor. Nedir onlar?.. Rütbe ile nişan. «Makam-ı

muallâ-yı hilâfet» ten gelen nişanların hepsini takan Kürt Cemal'in ne göğsünde, ne sırtında, ne kollarında, ne paçalarında yer

kalmış. Öyle nişan almış...

Kürt Cemal giydiği elbiseyi
bastan sona nisanla donattığı halde
nişanların birkaç

katı da elinde kalıyor.

Kürt Cemal uzun bir yolculuğa
çıkarken ardından gelen birkaç
adamı da onun nişanlarını taşıyor.
Sonra Kürt Cemal karşısındaki
adamın adamlığına göre nişan
takıyor... Olur olmaz adama karşı
göğsünde 40-50 nişan taşısa yeter.

Onu ağa yapan, sonra da
rütbesini arttırıp Bey yapan Padişah.
Her hizmetinden sonra Padişahın
kapı kadar da rütbe beratı geliyor.

Kürt Cemal altta kalır mı?..

Padişah'tan her kurdelâli nişan
madeni geldikçe o da

«Makam-ı saltanat» a olan
bağlılığını bildirecek delil olmak
üzere, hazineye olsun, hümayun'a
olsun küpler dolusu altın yolluyor.

Kürt Cemal yetmiş yaşında ak
sakallı bir Kürt Beyi olunca içinde bir
umut kaldı: Paşa olup Dersaadet'e
kapağı atmak. Bu dileğini uygun bir
şekilde padişahın kulağına duyurdu.
Padişah kendisine bu kadar candan,
yürekten bağlı kulunun bu dileğini de
yerine getirdi. Onu Selimiye
kışlasına paşa yaptı. Yaptı ama bu,
bir kölesinin gönlünü
etmek için verilen paşalıktı.

Doğrusu, okuryazarlığı bile olmayan Paşaya gerçekten hiç bir yetki verilmemişti.

Kürt Cemal Paşa sırmalar, püsküller, parlak düğmeler, kırmızı zırhlar içindeki elbisesini giyer, nişanlarını takar takıştırır, kulaklarına varan bıyıklarını burarak, ak sakalını sıvazlıyarak Selimiye Kışlasının içinde bir baba hindi gibi kabara kabara gezinirdi. Göğsünde maltız keçilerinin sütlü memeleri gibi sarkan nişanların şakırtısı

taa öteki koridorun başından duyulurdu.

Salma salma gezmekten başka işi yoktu.

Harbiye Nazırı, Kürt Cemal Paşaya hiç bir iş bırakılmamasını sıkı sıkı emretmişti.

O yalnız bir operet mareşali gibi kışlanın içinde gezmekteydi. Ama bir işler yapmak istiyordu.

Her sabah kışlaya gelişinde yaverine sorardı:

Ula Yoover!

Buyrun Paşam.

Ne var ne yoh?

İyiliğiniz paşam.

Heç bişey yoh mi?

Yok Paşam...

Kürt Cemal Paşa her sabah böyle sorar, yaveri de ona hep böyle cevap verirdi.

Oysa Kürt Cemal Pasa, bir şeyler yapmak, kendini göstermek istemekteydi.

Sonunda bir sabah istediği oldu.

O zamanki hafta başı günü Cumartesi sabahı idi. Bir mülâzim-i evvel (yani teğmen) tatil günü olan Cuma günü disipline aykırı bişeyler yapmıştı.

Kürt Cemal Paşa içeri girdiğinde uzun boylu, geniş omuzlu, kara püskül kaşlı, kara bıyıklı bir mülâzim-i evvel odanın bir köşesinde suçlu suçlu duruyordu.

Kürt Cemal Paşa her zamanki gibi yaverine sordu:

— Ula Yoover!

Buyur paşam.

Ne var ne yoh?

iyilik sağlık paşam.

Heç bişey yoh mi?

Yok paşam.

Bu dikilen mülâzim ne?

Efendim, inzibat dairesinden

hakkında bir jurnal var da.

Aylardan beri beklediği işi

bulmanın sevinciyle Kürt Cemal

Paşanın kaşları çatıldı, bıyıkları

biraz daha havaya dikildi.

Curnal miii?..

Evet paşa hazretleri.

Kürt Cemal Paşa ateş saçan

gözlerini mülâzim-i ewele çevirdi.

Mülâzimi bakışları

ile çığ çığ yiyecekti.

— Ohu şu curnali yover. Curnali

ohu...

Yaver jurnali okumaya başladı:

— «Rebiülevvelin 21 ine

müsadif Cuma günü, süvari alayı

zabitanından mülâzimiewel Zülfi,

Apostol'un meyhanesine girerek işret

eylediği...»

Kürt Cemal Paşa,

Neee!... diye bağırdı. Ne, rahı

mı içmiş... Voy, voy voy, rahı içmek,

heeee...

Arkasını ohu şunun yover,

arkasını ohu!

«işret eylediği, badehu

Moda'daki kadınlara mahsus deniz

hamamına giderek zorla içeri girmek istediği, deniz hamamcısı Kirkorun mümanaatına karşı da mezburu başından cerh ile kadınlara mahsus deniz hamamına girdiği...»

Dişlerini gıcırdatan Kürt Cemal Paşa,

— Neee! diye bir daha bağırdı... bekçinin gafasını mı girmiş?.. Onun da gafasını goparalar...

Onun da gafasını gıralar... Curnalin arhasını ohu yoover...

Yaver okudu:

— «Bilâhare kadınlara mahsus deniz hamamına girerek hatunlardan birine taaruzla...»

Kürt Cemal Paşa,

— Neee!.. diye bağırdı yine,
garilere mi saldırmış? Voy babasını,
vooy... Onun da erkekliğini
goparalar.

Ateş püsküren Cemal Paşa
kızgınlıktan ak sakalı titriyerek,

— Yaz, yoover! dedi...
Dediklerimi yaz. Rahı içtiğinden
rütbesinin sökülerek geri alınmasına,
fendime deyim, bir herifin gafasını
gırdığından iki ay hapsine... Ve...

Garilerin namisine tariz
eylediğinden Fizan'a sürgün
edilmesine... Ve...

Kürt Cemal Paşa yavere daha
çok şeyler yazdıracaktı ama, uzun

boylu, yakışıklı

yağız süvari teğmeni Cemal Paşaya yaklaşıarak, başı önünde, Kürtçe şöyle söyledi:

— Ez di bahti teme Poşe... Ez kırmonçe...

Süvari teğmeni «Aman Paşa, sana sığındım, ben kürdüm» diyordu.

Bunu duyar duymaz Kürt Cemal Paşanın eli sakalına gitti. Sakalını sıvazlıyarak,

Eyle disene canıım... dedi.
Birden yumuşamıştı. Yavere döndü:

Yoover...
Buyur paşam.

— Hele Şu curnali bir daha oku,
iyi anlayamamıŐım.

Yaver okumaya başladı:

— «Rebiülevvelin 21 ine
müsadif Cuma günü 2 nci süvari
zabitanından mülâzimiewel Zülfü,
Apostol'un meyhanesine girerek işret
eylediği...»

Jurnalin burasında Kürt Cemal
Paşa,

iŐer ya yover, dedi iŐer ya
yover. PadiŐahımızın koskoca bir
zabiti iŐer. Allah Allah, az bile iŐmiŐ.
Hele ohu yover...

«işret eylediği, badehu
Modadaki kadınlara mahsus deniz
hamamına giderek zorla iÇeri girmek

istediği...»

Girer ya yover... Padişahımın koskoca bir zabiti az bile etmiş. Hele ohu yoover.

«Deniz hamamcısı Kirkor'un mümanaatına karşı mezburu başından cerh ile...»

Gafasini mi girmiş, az bile yapmış. Girar ya caniim... Padişahın koskoca bir zabiti. Girar da goparır da. O küffar, bu müselman. Hele ohu yover.

«Kadınlara mahsus deniz hamamına girdiği...»

Girer ya canimm...

«Bilâhare hatunlardan birine taarruzla...»

Eder ya canimm... Taarruz da eder, istilâ da eder, padişahın koskoca bir zabiti.

Yaz yover. Mülâzimin yüzbaşıliğa terfiine ve... Curnali yazanın rütbesinin sökülmesine ve... iki ay hapsine ve... Fizan'a sürülmesine ve...

HERKES KAZANIYOR

Bu konuşma, Kadıköy'e giden bir vapurun lüks güvertesinde geçti. Konuşanların biri irikıyım, biri ufak tefekti. Ben, masanın öbür basındaydım. O ikisi yan yana oturmuşlardı. Ufak tefek olanı,

— Ben Ankara'dan ayrılırken iki arkadaşım «Aman, senin katı

boşaltma!» diye yalvardılar, dedi.

iriyarı olanı sordu:

Ev büyük müydü?

İki oda, bir hol. Ama iyi yerde.

Kirası da ucuz.

Haaa... İkisi de bekârsa, oraya sığışacaklar demek.

Değil... ikisi de evli. Onu anlatacağım ya. Neden bu kadar ev sıkıntısı

çekiyoruz, biliyor musun?

Gördüğün evlerin yansı garsoniyer... Anladın mı?

iri adam, ufak tefek arkadaşına,

Mübalâğa ediyorsun, dedi,

herkeste garsoniyer tutacak para nerede?

Garsoniyer en ucuz iş kardeşim. Zenginsen bir başına garsoniyer tutarsın. Daha zenginsen, bir kaç garsoniyer tutarsın. Zengin değilsen, o zaman da kendi bütçenize göre, iki arkadaş, üç arkadaş, beş arkadaş, her neyse, birleşik bir garsoniyer tutuyorsunuz. Şirket gibi bir iş. Yirmi kişilik garsoniyerler bile var.

Şaşılabacak şey!

Sen uyuyorsun. Şimdi erkek olsun da garsoniyeri olmasın, hiç yok... Yoksa biz bu kadar ev sıkıntısı çeker miyiz? Hep garsoniyer. Bir evin perdeleri hiç

açılmıyorsa, anla ki orası
garsoniyerdir. Ben Ankara'dan
ayrılırken «Senin katı bize ver!» diye
yalvardılar Kira ucuz. İyi yerde de.
Gelgelelim kontrat benim üstüme.
Başkasına devir hakkım da yok.
Arkadaşlar: «kontrat yine senin
üstüne kalsın, kirayı biz verelim»
dediler. «Bir şartla» dedim:
«Ankara'ya geldikçe ben de
burada kalacağım.» Razi oldular,
benim katı onlara bıraktım.
İstanbul'a geldim.

Aradan üç ay mı, dört ay mı ne
geçti, ben Ankara'ya gittim. Eh,
evimiz var ya, otel parasından
kurtulduk. Bende evin anahtarı var.

Kötü bir karşılaşma olmasın diye, benim eski evimi garsoniyer olarak kullanan iki arkadaşa, akşama eve geleceğimi haber verdim.

Gündüz sağa sola koştuktan yorulmuşum. Erkenden eve gidip yattım. Gözüm daldı dalmadı, dışarda bir tıkırtı Kapı açılır gibi oldu. Sonra ayak sesleri, daha sonra bir kadın cilvesi, fıkırdama. Yattığım odanın kapısı açıldı, elektrik yandı. Karşımda hiç tanımadığım bir sarhoş erkekle kadın... Ben ona sormadan erkek bana sordu:

— Sen kimsin be?..

Yataktan şöyle bir doğruldum,

— Yanlış geldiniz, dedim, her

halde başka kata girecektiniz. Burası benim evim.

Adam,

— Ne yanlış katı? dedi, benim elimdeki maymuncuk değil, anahtar. Bu anahtar her kapıyı açmaz ya...

— Her kapıyı açmaz ama, bu kapıyı açmış işte. Lütfen evimden çıkın, beni de rahat bırakın.

Sarhoş söz anlar soyundan değil.

Arkadaş, dedi, çok konuşma, çek arabanı!..

Gecenin bu vakti başımı belâya sokma.

Ama ben sizi «mesken masuniyetini ihlâl» den, «haneye

taarruz» dan karakola şikâyet ederim.

Sen hele defol git de, sonra ne halt edersen et!...

Ankara'da gecenin bir vakti, otellerde de yer bulunmaz. Sarhoşa,

— Bak arkadaş, dedim. Çok güzel bir düşünce geldi aklıma. Burada iki oda var.

ikimize de yeter. Sabah olunca, gün ışığında kimin haklı, kimin haksız olduğu anlaşılır.

Sarhoşun buna akli yattı,
— iyi, dedi, ama sen öteki odada yatacaksın.

Biz bu odaya alışmışız.

Ben ötemi berimi toparladım,

öteki odaya geçtim. Daha gözümü yummamıştım.

Sokak kapısı bir daha açıldı. Elektrik yandı. Bir kadın, bir erkek, benim yattığım odaya daldı. Koridorun lâmbası yanıyor ama, oda karanlık.. Adam, gelini gerdek odasına sokan bir Frenk gibi kadını kucakladı. Sonra hop diye üstüme fırlattı. Ben, kadın üstüme düşünce «hıh!» diye bir sıçradım. Sıçramamla neye uğradığımı şaşırان kadın.

Altımda biri var!... diye çığılığı bastı.

Hemen yataktan fırladım.
Adama,

Bu ne rezalet!... diye bağırdım.
Adam.

Asıl rezalet seninki... dedi, sen programını şaşırılmışsın. Bugün günlerden ne?

Salı...

Tamam, salı... Saat kaç? ikiyi çeyrek geçiyor.

Bunları söyledikten sonra, cebinden çıkardığı deftere baktı,

İşte program, dedi, her hafta salı günleri gece saat ikiden sabahın altısına kadar bu oda benim. Benden öncekine vakit kalsın diye on beş dakika da geç geldim. Nöbet benim.

Sakın sizin nöbetiniz başka bir yerde olmasın?

Nasıl olur? Ben her hafta buraya gelirim.

Hiç bir salı sektirmem. Daha geçen salı geldim.

Adam, bunu söyler söylemez kadın yakasına yapıştı:

— Vay alçak, utanmaz! Hani sen geçen Salı evindeydin? Hani karın bırakmamıştı?..

Çantayı adamın kafasına vurmaya başladı. Çantayı kafasına yiyen adam şaşkınlıktan.

— Yahu, dur! dedi, buraya geldikse, hemen kötülük için mi geldik bakalım?

Vallahi billahi karımla beraber geldik.

Kadın, çantayı az buldu.

Ayağından iskarpini çıkarıp, ökçesini adamın kafasına indirmeye başladı.

— Sus ahlâksız! Senin gibi namussuz bir herif yüzünden aslan gibi kocama ihanet ediyorum. Tuuu sana!

Adam, temelli şaşırıldı:

— Anlayıp dinlemeden, hemen suratıma tükürme... Bizim eve gece yatısına misafirler gelmişti.

Evde yer kalmadı şekerim. Biz de karımla buraya geldik. Vurma Allah aşkına...

Kadının sinirlerini yatıştırmak için, yataktan kalktım,

— Rica ederim, siz buyurun...

dedim.

Elbiselerimi kolumun altına alıp koridora çıktım. Koridorda bir kanape vardı.

Kanepeye uzanıp büzüldüm. Ceketimi, pardesümü de üstüme çektim. Orada uyuya kalmışım. Yarı uyur, yarı uyanıkken, kulağımın dibinde bir mırıltı duydum:

— Yavrum, canım!...

Tatlı bir rüya olacak. Kendimi rüyanın ılıklığına bıraktım.

— İki kişiii!.. diye bir çığlık koptu.

Adamın biri kadını almış gelmiş. Besbelli aceleden lâmbayı da yakmamışlar, hemen kanepeye

uzanmışlar. Kadın, benimle öbür erkeğin arasında kalmış, üçümüz de fırladık. Onlar elektrik düğmesini arıyorlar, yerini bilmediklerinden bulamıyorlar.

Kadın karanlıkta boyuna söyleniyor:

— Sağımda yatıyordun şekerim. Birdenbire soluma geçtin. Bu ne iş demeye kalmadı, bir de baktım, yine sağımdasın. Demek bunun huyu da bir o yana, bir bu yana geçmek dedim. Ama sonra, seni hem sağımda, hem de solumda görünce...

Lâmbanın düğmesini çevirdim. Erkek ince biriymiş. öbürleri gibi,

üstüme yürümedi.

Affedersiniz, dedi, acaba saati mi şaşırdık?

Karşımda yumuşak adamı bulunca diklendim:

Bu ne edepsizlik!.. Burası benim evim.

Adam,

Bana bir anahtar verdiler, dedi. Her ayın üçünde sabaha kadar bu kanepem benim.

Kim verdi anahtarı?

— Vallahi... Adı dilimin ucunda... Zeki mi, Zekâi mi? «Z» li bir şey adı. Aydan aya beş lira, anahtar kirası veriyorum.

Sabaha bir iki saat kalmış.

Hemen giyinip dışarı çıktım. Kapıdan çıkarken başka bir çift de merdivenden çıkıyordu.

Sabaha kadar sokaklarda dolaştım, saat dokuzda, benim evi kendilerine bıraktığım iki arkadaşı buldum. Yukarıdan aşağı bir iyi sıvadım:

— Bre alçaklar! Kontrat benim üzerime diye bu edepsizlik yapılır mı? Ahlâk zabıtasına sicilimi geçirteceksiniz.

Arkadaşın biri,

Vallahi, dedi, kira bize çok geldi. Aylığım bizim evdekileri geçindirmeye bile yetmiyor. Bir de ayda ikiyüzyetmiş lira garsoniyer

parası nasıl verelim? Zaten senin evi, ayda bir-iki kere ancak kullanıyoruz. İki üç kişi daha bulalım, kirayı bölüşelim, dedik Onlara da birer anahtar yaptırдық. Kira onlara da çok gelmiş. Onlar da ayda ellişer lira

verecek dört arkadaşına dört anahtar yaptırmışlar. Biz, ondan sonra ipin ucunu kaçırdık.

Peki, ne olacak şimdi

Biz de onu düşünüyoruz.

Kimlere anahtar verdinizse alın geriye.

Hangi birini alacaksın. Herkes birbirine anahtar vermiş. Ankara'da herkes bizim garsoniyeri kullanıyor.

Cebinde bizim garsoniyerin anahtarı olmayan tek dar gelirli kalmadı.
Hepsinin tarifesi var.

Ulan alçaklar, ulan reziller!

Namusumu iki paralık ettiniz, diyerek söylemedik lâf bırakmadım.

Ben, şimdi gidip kapının kilidini değiştiriyorum, dedim.

ikisi birden,

Aman etme! diye elime

sarıldılar.

Daha etmesi var mı

Aman, bütçemiz sarsılır.

Ne bütçesi? Aydan aya bir de garsoniyer kirası verince bütçeniz sarsılmıyor mu?

Yahu, sen ne diyorsun arkadaş.

Bize garsoniyer bedavaya geldiği gibi o yzden aydan aya cebimize para giriyor.

Kirası ikiyzyetmiş lira değil mi? Ben ç kişiye yetmişbeşer liradan kiraladım.

Bu da ç kişiye kiraladı. Altı tane yetmişbeş, eder drtyzelli lira. ikiyzyetmişi kira, kalır yzseksen lira. Doksanar lira da bize kalıyor.

Siz beni dşnmediniz. Ben de sizi dşnmem.

Bizi dşnmezsen başka zavallıları dşn. Bizden yetmişbeş liraya her anahtar alan da drt anahtar yaptırmış, Ellişer liraya kiralamış. Her ay yzyirmibeş lira

kazanıyor, garsoniyer de bedava ya geliyor onlara. Ondan elli liraya kiralayanlar, yirmibeşer liraya dört kişiye anahtar kiralamışlar. Ayda elli lira kazanıyorlar... Onlar da başkalarına

kiralamışlar.

Ben düşündüm, taşındım, bir türlü hesabın içinden çıkamadım. Bizim garsoniyer herkese bedavaya geldiği gibi, anahtarı her eline geçiren de havadan ayda elli lira, yüz lira kazanıyor. Ne bereketli iş be kardeşim. Para makinesi gibi. Ama bu paraların kimden çıktığı hiç belli değil. Boyuna para yağıyor. Sen böyle şey gördün mü? Bir kilidi

değiştirsem, hepsi yandı. Bütçeleri allak bullak olacak. Anahtarın kirası beş

liraya kadar düştüğüne göre artık kaç kişinin, kaçar lira kazandıklarını düşün.

İriyarı adam ufak tefek arkadaşına,

- Sonra ne yaptın? diye sordu.

Hemen kilidi değiştirdim. Ev sahibine de evden çıkıyorum, dedim. Ev sahibi, kendim taşınacağım, dedi. Ben İstanbul'a döndüm. Onbeş gün sonra ev sahibinden bir mektup aldım. Sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar, eline anahtarı alan kapının kilidini zorluyormuş. Kapıyı

açamayınca,

Yahu bu ne iş? Programda benim saatim!.. diye söylene söylene gidiyormuş. Ev sahibi bana bir iyi sövüp saymış.

Sonradan duyduğuma göre, ev sahibi oradan çıkmış. Kiraya vermiş. Ama hiçbir kiracı bir haftadan çok dayanamıyormuş.

İriyarı adam, arkadaşına,
— Yahu, dedi, bizim arkadaşlar hep birleşsek de, ayda beşer lira katsak... Ha? Ne dersin?

AYAK

YEMEDEN

DURAMIYORUM

Otobüs tıklım tıklım doluydu. Yolculardan birinin görünüşüne bakılırsa, adam yanlış taşıta binmiş olmalıydı. Onun yeri otobüs değil, ancak cankurtaran arabası

olabilirdi. Sol kolu sargı beziyle omuzuna bağlıydı. Kafası sarılıydı. Gözünün biri morarmış, şişmiş, öbür gözü de kanlanmıştı. Bastonuna dayanarak, kalabalık otobüsün içinde kendisine yer açmaya çalışıyordu. Adam, saatin tık-takları gibi hiç

durmadan,
— İııh!... Aaah!... Amaaan!!...
Ooof!. diye inli
yordu.

Bu görünüşe bakılırsa, adam, otobüsün büyük bir sarsıntısıyla dağılacak, eli, kolu, bacakları yerlere dökülünecekti.

Oturan yolculardan biri haline acıyarak yer verdi, adam inleyerek oturdu.

Kendisine yer verene,
Allah razı olsun, dedi.

Yanıındaki adam onu tanıdı:

Merhaba Selman Bey...

Ooof... Aaay... Merhaba

Şerafeddin Bey... Amaan, bittim...

İııh...

Geçmiş olsun, ne oldu yahu?

Aaah.. Amaan.. Hiç sorma, üç aydanberi böyleyim.

Vah vah... Geçmiş olsun
Selman Bey... Hasta mısınız? Nedir
rahatsızlığınız?

Eeeh... Bu da bir hastalık
sayılır ya... Bu da bir türlü hastalık.
Ooof, bittim, amaan...

Vah vah vah... Doktor ne diyor?
Teşhis koydular mı?

Amaaan... İııh... Doktorluk
birşey değil ki bu, kardeşim.

Doktorun yapacağı

hiçbişey yok... Vayyy... Allah
düşmanımın başına vermesin.

Amaaan... Her tarafım ağrıyor,
kopacak gibi... Kalçamı
oynatamıyorum. İııh...

Doktora gitmeden olmaz

Selman Bey... Hiç olmazsa bir hastaneye yatın.

Hastanelik iş değil Şerafeddin Bey... Belki, belki tımarhanelik bir iş... Vay vay vayyy... Aaah...

Çok da sâri bir hastalık...

Şerafeddin bey, biraz geri çekildi,

öyleyse sokağa hiç çıkmamalıydınız, dedi.

Aaah... Ooof... Çıkmadan duruluyor mu? Söylemesi kolay. Bu hastalığa yakalan da sokağa çıkma bakalım. . Bana bu hastalık bizim oğlandan geçti.

O da mı hasta?

Sorma. Hem de nasıl... Onunki

büsbütün berbat... Müzmin... Ayy...
Efendim, bakın nasıl tutuldum bu
hastalığa... Anlatayım size: Bizim
oğlan, bir türlü liseyi bitiremedi.
Dokuzuncu sınıfta iki sene okudu,
ona geçti. Onda iki sene kaldı. Hep
top yüzünden.. İııh.. Amaaan.
«Oğlum, bırak şu topu» diyorum.
«Nasıl bırakayım baba?» diyor.
«Yahu, istikbalin mahvoldu.»
istikbalden geçtik, hayatı da
mahvolacak. Maç günü oldu mu,
akşama eve, muharebeden çıkmış
gibi gelir. Bereket versin, sol bacağı
kırıldı da top oynayamaz oldu.
Bacağının kırılmasına bile razıyım,
anla artık... Aman... Ooof... Bacağı

kırılmasa da yine oynasa bir gün
oğlanı temelli öldürecekler. Giden
bacak olsun, başımızın gözümüzün
sadakası olsun da tek oğlan
kurtulsun, dedik. Vay vay vay..
Kemiklerim kopuyor. Sonra efendim,
bu sefer de oğlan maç delisi oldu.

Oynayamasa bile maça
gitmeden duramıyor. Ankara'da maç
olur, Ankara'ya gider, İzmir'de olur,
İzmir'e gider. Gittiği bişey değil, her
maçtan dönüşünde yataklara serilir.
Sesi kısılır. «Oğlum, neye sesin
kısıldı?», «Bağırmaktan baba»,
«öyleyse ba-

ğırma evlâdım», «Söylemesi

kolay, sen gel de bağırma bakalım..». Bir maçtan gelir kafası patlamış. Bir maçtan gelir, burnu kırılmış, gözü patlamış... «Oğlum, nedir bu halin?» «Maçta kavga ettik.» «Yahu, oynarken hadi anladım, seyrederken de kavga edilir mi?», «Edilir elbet». «Peki kavga etme.» «Söylemesi kolay, sen gel de kavga etme bakalım.»

Bu nasıl iş? Ne desem «Elimde değil, söylemesi kolay.. Sen gel de yapma bakalım» diyor. Bir seferinde gidip oğlanı karakoldan aldık. Maçta kavga edip karakola düşmüşler. İki üç sefer de ilkyardım hastanesinden aldık, getirdik.

Yalvarıyorum, «Oğlum, evlâdım, yavrum, canına yazık değil mi? En sonunda sen bu yolda can vereceksin» diyorum. «Biliyorum, yazık ama duramıyorum. Uzaktan söylemesi kolay. Gel de sen durdur bakalım» diyor. Artık merak ettim, bir gün «Beni de götür Şu maça bakayım» dedim. Oğlumla beraber maça gittik. Oyun başladı. Benim takım makim tuttuğum yok. Kim yenerse yensin, bana vız gelir. Ben oyuncularından çok seyircilere bakıp bakıp alay ediyorum. Derken efendim, Gazhane tarafındaki kaleye bir gol girdi. Ama, Allah için gol... Beyim, göz göre göre hakem

saymadı. Ben katiyen haksızlığa dayanamam. «Yuu yuu... Hakeme gözlüüük» diye bağırmaya başladım. Benim gibi başkaları da bağırıyor. Derken efendim, oradan efendiden birisi bana «Hakem haklı, gol değil» dedi. «Bal gibi de goldü. Hakem haksızlık ediyor.

Öbür takımdan para aldığı besbelli» dedim. O efendiden adam bana «Ulan inek oğlu inek, öyle gol olur mu?» dedi. Ben de ona «Sözünüzü iade ederim. inek oğlu inek babanızdır» dedim. Maça ilk gidişim olduğundan usulünü, erkânını bilmiyorum. Maçta birisi sana inek dedi mi, iade edilmezmiş. Ben böyle

söyler söylemez, adam burnumun üstüne bir yumruk indirip beni yere yıktı. Bereket versin araya başkaları girip, ayırdılar. Yoksa adam beni daha çok dövecekti. Ben yumruktan sonra yere yıkılıp burnumdan kan boşanınca, benim oğlan yardımına koşar sandım. Neredeee...

Ben ona «Aman oğlum, yetiş!» diye sesleniyorum, o bana,
— Dur baba, dur yahu... Gol oluyor, diyor.

Burnuma mendil tıkayıp kalktım. Bu sefer haksızlıkla golü sayılmayan takıma içimde bir sevgi başladı. O takımdan birinin ayağına top geldi mi

beyim, ben kendimi tutamıyorum, sanki top benim ayağımdaymış gibi, canü gönülden topa vurur gibi ayağımı bir sallıyorum. Sonra arada bir aklım başıma geliyor, yahu ben deli miyim, diyorum. Ayağımı tutmaya çalışıyorum. Sonra yine kendimi kaybedip, topa bir tekme savurur gibi ayağımı havaya fırlatıyorum. Hem öyle bir şiddetle ki, topa vursam, top kale ağlarını delip geçtikten sonra sputnik gibi havaya fırlayıp aya kadar gidecek.

Bana öyle geliyor. Ben böyle heyecandan topa vuruyorum diye ayağımı savururken önümdeki adamın kığı budur diye tekmeyi

indirmeyeyim mi? Adama «Pardon, affedersiniz...» filân dedim. Adam, «Olur yahu, maçta her şey olur. Şimdi tıraşı bırak, gol giriyor.» dedi. Derken bu sefer benim arkama bir tekme indi. Şiddetine bakın ki, arkama inen tekme, gözümünden şimşek çıkardı. Eh, anladım, burada tekmeleşmek ayıp değil... Çünkü herkes birbirini tekmeliyor. Hem de kimsenin kastı yok.. Seni tanımaz etmez, bir düşmanlığı yok. Adam, heyecana gelmiş, top diye sana vuruyor. Anlaşılır bir iş değil Şerafeddin Bey... Yahu, top senden bir kilometre uzakta, sen buradan topa tekme savuruyor-sun. Biz

başladık tekmeleşmeye. Onlar bana tekme atıyor, ben onlara. Ama hiçbirimizin kalbinde kötü niyet yok. insan o *zaman* heyecandan yediği tekmelerin acısını da duymuyor. Sonra efendim, bizim kaleye bir gol girdi. Namussuz hakem bu golü saydı. Sayınca artık ben bu haksızlığa dayanamadım. Avazım çıktığı

kadar:

— Kovaaaa!... diye bağırmaya başladım.

Kendimi tutamıyorum. Elim, ayağım zangır-zangır titriyor. Yanımda gazozcu varmış. Gazoz şişelerini kaptığım gibi hakeme

fırlatmaya başladım. İyİ ki o sırada yanımda gazoz şişesi var da başka bişey yok. Bomba olsa hakeme bomba fırla-tacağım. Bir karışıklık oldu. Goldü değildi derken, biz seyirciler bir kapıştık. Hep birbirimize girdik. Herkes birini yakaladı. Ben o hızla, on yaşında bir çocuğu kaptığım gibi altına almışım, çocuğu boğacağım. Yoktan kaatil olacağım. Bereket çocuk, «Amca ben de sizin takımdayım» dedi de elimden kurtuldu. Ben çocuğu bırakır bırakmaz, Izbandut gibi bir herif beni altına aldı. Vurur da vurur.. Bizim oğlana bakıyorum, oğlan neredeee... O sahaya atlamış, hakemin

hakkından geliyor.

«Poliis!» diye bağırdım. Polisler de birbirine girmiş. Kimi oyuncuları dövüyor, kimi seyircilerden dayak yiyor. Beni altına alan adama «Yahu sen hangi takımdansın arkadaş, sakın ikimiz de bir takımdan olmayalım. Beni boşuna dövüp durma!» dedim iyi ki demişim. İkimiz de aynı takımdanmışız. Ama adam insafsız. «Ben şimdi karşı

takımdan birisini nereden bulayım...» diye yumrukları indirdi. Can acısıyla fırladım, kurtuldum. Seyircilerden birine kapışacak adam kalmamış da, zavallı hırsından, tribün tahtalarını ısıyor.

Nasıl olduysa ortalık düzeler gibi oldu, maç yeniden başladı. Bizim takım taraftarları takımı coşturmaya başladık: « Ya ya ya, şa şa şa, bizim takım çok yaşa..,»

Benim artık bağırmaktan sesim soluğum kesilmiş. Oradan birinin elindeki tenekeye ben de vurmaya başladım. Asıl kıyamet de ondan sonra koptu. Sahada iki oyuncu birbirine girdi. Biz de birbirimize yapıştık. Birisi beni bacağımdan yakalayıp havaya savurdu. Şöyle bir havada uçtuğumu biliyorum. Ondan sonrasını hatırlamıyorum, birader. Gözümü hastanede açtım.

Şerafeddin Bey,

Demek bu haliniz ondan... dedi.

O kadarla kalmadım ki... Ertesi

pazar bizim takımın başka takımla maçı varmış.

Artık durabiliyor muyum?

Uzaktan söylemesi kolay. Sen ol da dur bakalım.

Bağlasalar duramazsın... İııh...

Amaan.. Ooof.. Her tarafım kopuyor.

Selman Bey'in sargılı elinden bir paket düştü. Eğilip onu alırken,

— Bu da tenekeyle kaynana

zırlıtısı, dedi. Bağırmaktan sesim kısılınca teneke çalıyorum.

Otobüs durdu. Sargılar içindeki adam inleyerek kalktı,

Allahaısmarladık Şerafeddin Bey, dedi.

Nereye Şimdi? Doktora mı?

Yok canım, maça.. Aaaah..

Ooof . lııh..

ALİ

BEYLE

BİR

KONUŞMA

Ali Bey de kim, diye sormayın.

Ali Beyi hepiniz tanırırsınız. Başım belâya girmesin diye adını

değiştirdim, onun adını Ali Bey

yaptım. Siz ona, kendi adını verin.

Çok tanınmış adamdır. Sık sık

gazetelerde resmi çıkar. Halk

Fırkasında vardı, Serbest Fırkada

vardı. Halk Partisinde sayıladı.
Simdi yine mühim işler başında...
Artık Ali Beyi tanıdınız.

Kıymetli fikirlerinden
yararlanmak için, geçenlerde
ziyaretine gittim.

Aman bugün, bütün tersliği
üzerinde. Konuşmasan daha iyi olur,
dediler.

Niye öyle?.. Tersinden mi
kalkmış?

Sen bilirsin... İstersen konuş!
Sayın politikacımızın odasına
girdim. Bir kitaba dalmıştı.

— Ne okuyorsunuz üstad?
dedim.

— Demokrasinin canına

okuyorum, dedi. Sahiden de tersliği
üzerindeydi.

Konuşturmak için,

— Demokrat Partiden

çekileceğiniz doğru mu? diye
sordum.

Kemal Yahya, ne güzel
söylemiş: «Bildiğin yalnız yolda hak
gideceksin»

Aman efendim Kemal Yahya
değil, Yahya Kemal... Sonra, mısraı
da yanlış

buyurdunuz, üstelik bu mısra
Tevfik Fikretindir.

Haa... tanıdım Fikret Tevfik
değil mi? Sahi, ne yapıyor şimdi o?

Sizi yanına çağırıyor.

Teşekkür ederim.

Maşallah hiç

ihiyarlamıyorsunuz, hafızanız
yerinde.

Elbette... Yuvarlanan pas, taş
tutmaz. Işıl dayan demir işler.

Atasözüdür. Yalnız kelimeler
yer değiştirmiş.

Lâ kuvvete lâ ve havle illââ
billâh...

Canınızı mı sıktım?

Yooo...

Halk Partisinden neden
ayrılmıştınız?

Eski bardaklar çam oldu.

Atasözlerine çok meraklısınız.

Ama neden ters söylediğinizi anlayamıyorum.

Doğrusu «Eski amlar bardak oldu» dur.

Hepsi bir, ha Ali Ali, ha Veli Veli.

Yanlış buyurdunuz. Ha Ali Veli, ha Veli Ali demek istediniz herhalde.

İktisadî

gidişimizi nasıl buluyorsunuz?

Herkes tersine gider, biz gideriz

Mersine.

İsabet!.. Sizin iktisadî politikanız nedir?

Her yoğurdun bir yiğit yeyişi vardır.

Demokrasi hakkında ne

düşünüyorsunuz Ali Bey?

Yılana düşen denize sarılır.

Ali Beyin, iyice nevri döndüğü
belliydi.

Maliyemiz hakkında beni
aydınlatır mısınız?

insan, ayağına göre yorganını
uzatmalı.

Yırtılır, Ali Bey.

Ne?

Yorgan.

Arşın orada ise, Halep burada.

Halk Partisi iktidara geçerse?

Lâfımı ağzıma tıkadı:

Aç arpa kendini tavuk
ambarında sanır. Kılıç binenin,
kuşanan atın.

Ama öyle diyorlar.

Geçti eşeğin pazarı, sür Boru Niğdeye.

Güzel!..

Sizin bu kadar parti değiştirmeniz? Yine beni susturdu:

Ayıyı geçinceye kadar dayıya köprü denir.

Aman Ali Bey, size bugün ne oldu? Bütün atasözlerinin altını üstüne getirdiniz.

Hasan Bey var ya, şey olmuş duyduunuz mu? Ne dersiniz?

Ne diyeyim? Ayının iyisini armut yer.

— Eskisi gibi şiddetli nutuklar vermiyorsunuz.

. — Ne yaparsın... Yoğurttan sütü yanan ağzını üfliyerek ier.

Ali Beyin yanında biraz daha kalsam benim de tersim dönecekti.

Çok teşekkür ederim, Ali Bey. Bana müsaade.

Dur! dedi, sana hazırladığım yeni eseri göstereyim.

ismi nedir?

«Millet, hâkimiyetindir!»

Senelerdir Ali Beyin doğru oturup eğri konuşmaktan, politika hayatında, karaya ak, aka kara demekten sahiden tersi döndüğünü anladım.

Allahaısmarladık Ali Bey, dedim.

Üsküdarı alan atı geçti, dedi,
yine bekle, gelirim...

Zavallı Ali Bey... Tanıdınız değil
mi Ali Beyi?

SEN

HALİNE

ŞÜKRET

Birbuçuk aydır ev arıyordu.

Ama ev sahibi onlara söylemişti:

— Bu zamanda iki oda 130
liraya... Oh maşallah... Nerde bu
bolluk. Hem de böyle ev. Damı
Marsilya kiremidi, hela taşı mermer.
Kapıları yağlı boya. Ne iyi... Ben de
bulsam 130 liraya böyle ev, keyfim
için tutarım.

Şükrü Bey, «oniki senedir, biz bu evde kiracıyız» dedi, «Evinize kendi evim gibi bakıyorum» dedi. «Kendi evim olsa bu kadar bakmam» dedi. «Dökülen sıvaları daha yeni tamir ettirdim, merdiven basamaklarını yaptırdım, trabzanları hep değiştirttim»

dedi. Ne dediyse para etmedi.

Şükrü Bey, ev sahibinin kirayı arttırmak için onları evden çıkartmak istediğini biliyordu. Ama ne olacak, arttırsa arttırsa ayda yirmi lira daha arttırabilirdi.

Kirayı 150 yapalım, dedi.

Ev sahibi güldü:

150 lira benim cigara param.

Şükrü Bey şöyle bir hesapladı. Kendisi cigarayı bırakırsa, ayda 15 lira daha tutumlu olurdu. Ev sahibine, — Vallahi hakkınız var, dedi, eviniz elbette bu zamanda 150 liradan daha çok eder. Ben insafsız bir insan değilim. Kirayı daha çok arttıramıyorsam, inanın, param olmadığı için...

Ev sahibi,
— Herkes yorganına göre ayağını uzatmalı, dedi. Siz de kendi paranıza göre bir eve çıkarsınız.

Kendi parasına göre ev bulsa Şükrü Bey bir dakika bile durmazdı. 165 lira olsun...

Ev sahibi yine güldü:

Oğlumun cep harçlığı bile değil...

Ŗükrü Bey, işine yayan gidip gelirse, ayda yirmi lira daha arttırabileceğini düşünödü.

— 185 lira vereyim, dedi.

Ev sahibi,

— Anlaşılın, siz benimle alay ediyorsunuz, dedi. Yanımızdaki apartımanı

biliyorsunuz. Küçücük odalar, dıpdaracık bir salon, kirası kaçá? Üçyüzelli lira.

Dünyanın enayisi ben miyim? üçyüz liradan aşáđı vermem. Siz çıksanız, başkasına dörtüze de veririm. Çıkın. Evim boş dursun daha

iyi. Hiç olmazsa ev eskimez.

Şükrü Bey, üçyüz lira kira verirse, aylık gelirinden geriye dört kişilik ailesi için, seksen lira kalıyordu,

İş mahkemeye düştü. Ev sahibi, «Evimde kendim oturacağım »dedi.

Dâvayı

kazandı.

Şükrü Bey bir buçuk aydır ev arıyordu. Hem de kıştı. Kış ortasında sokaklarda kalacak değillerdi ya... Sabahtan akşama kadar, kar, yağmur, çamur ev arıyordu.

Oturduğu evden ucuzunu, iyisini bulamamıştı. İkiyüz liraya bulduğu

evlere sığışamazlardı.

O gün ev aramaktan ayaklarına kara su inmiş, ev tellâllarına para vermekten canı

burnuna gelmişti. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, önce yağmur, arkadan sulu kar iliklerine işlemişti Ayakkabısından sular girmiş, ayakları vıcık vıcık olmuştu. Akşama doğru yağış durmuştu ama, sırsıklam çamaşırları vücuduna yapışmıştı. İçinden.

— Ah, diye geçiriyordu, yahu derdimi anlatacak kimse de yok. Karşıma biri çıksa da derdimi döksem. Hiç olmazsa insan anlattıkça açılır iyi yürekliymiş

demek.

Karşıdan çok eskiden, çok iyi tanıştığı bir arkadaşı geliyordu.

Çoktan beri Zekâi ile görüşmemişlerdi. Belki ev bulmak için bir yardımı olurdu. Olmasa bile içini dökerdi hiç olmazsa...

— Ooo, merhaba Şükrü Bey.

— Merhaba Zekâiciğim. Ne var, ne yok?

Hiç sorma. Sende ne var ne yok.

Şükrü Bey,
iyilik sağlık, dedi.

Görünüşe bakılırsa, arkadaşı kendisinden de dertliydi. Zekâi Bey ona sordu:

— Nereden geliyorsun?

Şükrü Bey, çoktan içini

dökmeye hazır olduğundan.

— Ah birader, dedi, başım bir dertte ki... Bir aydır ev arıyorum. Ev sahibi bizi çıkarıyor. Bu gün yine akşama kadar ev aradım. Yağmur, kar hep içime işledi.

Baksana nasıl titriyorum.

Yatağa düşmezsem iyi...

Lâf açılmışken bütün derdini dönecek, içini boşaltacaktı. Ama arkadaşı,

— Sen hâline şükret birader, dedi, şükret... Ya benim yerimde olsan ne yaparsın?

Ah kardeşim, bu zamanda ev

yaptırmak bir dert. Bilmem haberin var mı? Ben bir arsa almıştım. Arsa aramak, almak da bir dert ya...

Neyse, hadi onu bırak. Doksanbin liraya bir arsa düşürdük...

Şükrü Bey,

— Ya işte böyle Zekâiciğim, dedi. ev sahibi bizi evden atıyor. Mahkemededen de karar aldı...

Zekâi Bey,

Arsayı aldım, dedi. üstünden on gün geçti, yüzellibin hattâ ikiyüzbine satın alacaklar çıktı. Yahu satmam, derim, başımdan gitmezler. Bir dert ki, Şükrü Bey, anlatılır gibi değil. Sen yine hâline şükret kardeşim...

Doğru birader. Ondan sonra efendime söyliyeyim, kirayı artıralım, dedim. 185

liraya kadar ıktım..

Ah benim derdim de yzseksenbeşle, binseksenbeşle olsa... Nerde... Sen bir ye de bin şükret hâline. Hadi şu arsaya iki katlı bir ev yapalım, dedik. Su zamanda kalfalarla, işçilerle uğraşmak ne demek birader. Başına gelmeyen bilmez. Ne kadar anlatsam boş. Benim niyetim her katı üç oda bir salon, kutu gibi iki katlı ev... Ah neler çektim şükrü Bey, daha da çekiyorum...

Vah vah Zekâiciğim. Simdi ev

sahibi bize de, «Çıkın evimden!» diyor. Bilsen, o eve de dünyanın parasını harcadım. Helanın duvarı yıkılmıştı da, daha geçenlerde onbeş lira verdim yaptırdım. Şimdi bizi herif atıyor...

Atsın kardeşim. Sen hâline şükret. Sen yine iyisin. Ya benim gibi ev yaptırmaya kalksaydın. Valide dedi ki «Madem şu evi yaptırıyorsun, nasıl olsa paradan çıktın, üç

katlı bir apartımanlık yaptır da bir işe yarasın» dedi. Temelleri kazdırdık. Daha işin başında kırkbin lira uçtu, Şükrü Bey. İnsan insanın hâlinden anlamaz...

Geçmiş olsun Zekâi Bey...

Yahu, nasıl üşüdüm. Soğuk ciğerime işledi. Sabah karanlığı yollara düştüm. Hâlâ ev arıyorum. Yalnız bugün tellâllara onbeş lira verdim...

O bir şey mi Şükrü Bey... Her şey karaborsada... Yalnız pencere camlarına vallahi ikibin lira verdim. Daha kapı camları, bölme camları var. Sen yine iyisin. Otur kalk, şükret haline. Ya ev yaptırmaya kalksaydın, dert neymiş o zaman görürdün.

Bizim hanım, madem şu apartımanı yaptırıyoruz, her katta ikişer daire olsun, dedi.

Baktım doğru. Başladık apartımanı çıkmaya. Şimdi ben

anlatırken, sana kolay bir iş
gibi gelir.

Gelir mi kardeşim, gelir mi hiç.
Kimbilir neler çekmişsinizdir.
Efendim, Aksaray da bir ev buldum.
Bir oda, bir sofa. Razıyız, ne
yapalım... işe uzaksa da olsun,
varsın. Sabahları erken çıkarım.
Kirası da ucuz sayılır: Yüzyetmişbeş
lira...

Boğazımızdan keser veririz.
Gelgelelim, altı aylık peşin
istiyorlar...

Ah Şükrü Bey, sen de bir
derdim var sanıyorsun. Yahu sana
anlatamıyorum kardeşim. Demir
arıyorsun yok, çimento arıyorsun

yok... Haydi karaborsaya... Neler
çektim, neler. Sen ev
yaptırmadığından bu derdi bilmezsin.

Bilmem birader, bilmem...

Senin anlayacağın Zekâi Bey
kardeşim, bu kış

kıyamette sokak ortasında
kaldık.

Şükret kardeşim, şükret...

Ev sahibi bizi iki gün sonra
atıyor.

Sana bir şey söyliyeyim mi,
otur da haline şükret... Tam
apartımanı üç kat çıktık, çatı
örtülecek... Kayınvalde «Oldu olacak
Zekâi, şunun üzerine iki kat daha çık,
çoluk çocuğun var, yarın dua

ederler» dedi. Ustalarla birtürlü uğraş, işçilerle birtürlü, Belediye birtürlü... Sen yine iyisin, senin bu dertlerin yok hiç olmazsa...

Yok Zekâi Bey, yok...

Şükret!

Şükürler olsun. Ne yapsak bilmem ki'... Birkaç parça kırık dökük eşyamız var.

Onlar olmasa, birkaç zaman ev bulana kadar otel köşelerinde sürünürdük...

Sana bir şey söyleyeyim mi, sürünmek, apartıman yaptırmaktan daha iyidir. Ben az mı sürünüyorum. Allah seni inandırсын...

İnanırım kardeşim...

Doğrudur...

Sen halinden memnun ol!

Memnunum çok şükür. Haydi eşyaları satsak, hepsi lâzım... Sonra yerine alıp koyamazsın.

Hem de yok pahasına gider...

Gitsin!

Gitsin. Bir şey dediğim yok.

Gitsin...

Apartımanın beşinci katını da çıktık ama, ne çektiğimi bir ben bilirim, bir de Allah... Sonra iki gözüm, bizim birader, «Ağabey, nasıl olsa şu apartımanı yaptın, bir de şunun üstüne kaçak kat yapalım. Simdi herkes böyle yapıyor. İyi kötü, yine ayda dört, beşyüz lira kira

getirir» dedi. Ah ne zormuş kardeşim. Bu zamanda kaçak kat yapmak ne

zormuş... Ona ver, buna ver, tam on bin lira da havaya gitti. Senin bunlardan haberin yok da, kendi çektiğini bir dert sanıyorsun. Ben senin yerin de olsam gece gündüz halime şükrederim...

Haklısın Zekâiciğim. Olsa, hani olsa, bu kış çocukları sokakta bırakır mıyım...

Ver altı aylık peşin, başım bir dam altına sok. Billahi yok...

Aman olmaması, olmasından daha iyi... Apartıman yaptırmak... Durup dururken başımıza dert aldık.

Neyse bize apartıman, arsayı saymazsan şöyle böyle altıyüzbin liraya çıktı. Ah, bana sor sen neler çektim...

Vah vah!..

Bana bak da haline şükret!

Şükürler olsun. Benim bir

şikâyetim yok. Yalnız kış günü çoluk çocuk sokakta kalacağız. Başka bir şikâyetim yok şükürler olsun...

Aman şikâyet etme, Allahın gücüne gider. Bak benim halime de ibret al birader.

Apartımanı yaptık, bitirdik, bu sefer de bir takım adamlar çıktı ortaya. İlle bize sat...

«Yahu satmam.» «Bir milyon verelim», «iki milyon verseniz satmam.» Kardeşim, bir dert, bir belâ ki, Allah düşmanımın başına vermesin...

Akrabaların evinde birkaç zaman misafir kalsak, olmaz. Bu zamanda herkes kendini taşıyamıyor. Çıldırmaq işten değil...

Çıldırmaq çok daha iyidir. Sen, apartıman sahibi olmanın derdini bilmiyorsun da, boyuna havadan konuşuyorsun. Senin yapacağın bir iş var, beş vakit haline şükretmek. Derken kardeşim, şimdi de başımıza bir kiracı derdi çıktı. Bu zamanda Kiracı derdi ne demek...

Sen benden dertlisin

Zekâiciğim...

Seninki de dert mi kardeşim.

Sen haline vallahi şükret!..

Şükürler olsun. Bin şükürler...

Hadi bana müsaade. Allah kolaylık versin Zekâi Bey.. Allaha ısmarladık.

Güle güle Şükrü Bey... Bana bak da haline şükret Şükrü Bey!

Şükrü Bey, aksıra öksüre evine gitti. Birden ateş de basmıştı.

Karısı,

Ev bulabildin mi? diye sordu.

Aman hanım, halimize

şükredelim. Beterin beteri var. Ya bir de apartıman yaptırmaya

kalksaydık. Bu zamanda apartıman

sahibi olmak ne dert, ne dert, sen biliyor musun? Oturup kalkıp şükredelim halimize.

BAYAN ARANIYOR

Üç dört yüz odalı büyük bir handa yazıhanesi olan arkadaşşıma gitmişim. Odada dört kişiydik. Epeyce oturduğum için, «Artık ben gideyim...» diye kalktıkça, arkadaşşım, «Acelen ne? Biraz daha otur.» diyordu.

Öbür iki kişi de önemli işleri olduğunu söyliyerek ikide bir gitmek için davranıyorlar, arkadaşşım onları da az daha oturmaları için zorluyordu. Bu sırada kapı vuruldu. Arkadaşşım,

Buyrun.. dedi.

İçeriye bir kadın girdi.

Dördümüzün de azkalsın soluğumuz kesiliyordu. Hani insan birden soğuk suya dalınca «hihii...» diye saçından kuyruk sokumuna dek bir titreme geçirmez mi... Kadını görünce biz de işte öyle olmuştuk.

Dört tane genç Alman subayı düşünün. Bir odada yan gelmiş oturuyorlar. Birden kapı açılıp, içeri bir Alman mareşali girse, dört subay nasıl ayağa fırlarlar. Biz de kadını görünce öyle olduk. Rap diye ayağa fırlamamızla,

Buyrun hamfendi... diye nezaketle kadının

üstüne saldırmamız bir oldu.

Buyrun efendim..

Rica ederim böyle buyrun...

— Böyle gelin, daha rahattır

hamfendi... Dördümüz de kadını
kendi yanımıza oturtmak için, bir
anda, çığırtnan tezgâhtara
dönmüştük.

Kadın pişkin mi pişkin...

— Söyle oturayım da hiç

kimsenin hatırı kalmasın efendim...
dedi.

Koltuklara değil, masanın

yanındaki sandalyeye oturdu.

Oturmasıyla bacağının birini kaldırıp
öbürünün üzerine attı ki, hışırtıyla
açılan, dalgalanan eteklerinden

suratımıza bayıltıcı bir koku esti.
Dördümüz de odanın bütün havasını,
bir derin nefeste ciğerlerimize
doldurduk.

Kadın kimdi, neydi, neyin
nesiydi, ne istiyordu? Hiçbirimiz
bilmiyorduk.

Yazıhanenin sahibi olan
arkadaş,

— Ne emredersiniz hamfendi?
dedi, çay mı, gazoz mu, limonata mı,
kahve mi?

Arkadaşlardan biri hemen
cıgara paketine davrandı:

— Buyrun hamfendi...

iki kibrit, bir çakmak birden

kadına uzandı. Yazıhanenin sahibi,
öbür arkadaşlardan birine,
— İşim var diyordun, Sabri..
dedi.

Sabri,
— Yooo... O kadar önemli
değildi işim... Gitmesem de olur,
dedi.

Saatine baktı. Bana,
Aman Hasancım, sakın
randevuna geç kalma... dedi.

Yarın gitsem de olur... dedim.
Kadın, cıgaradan bir soluk
çekiyor, sonra püfff diye dumanını
arkadaşımın suratına üflüyor. Kadın
püff dedikçe, arkadaşım da bir ooh
çekiyor.

Efendim emirleriniz?

Estağfurullah... Büronuzda

çalışacak bir bayan arıyormuşsunuz da.

Arkadaşımın bayan mayan aradığı yoktu. Kısa bir şaşkınlıktan sonra,

— Haa... Yani evet... Arıyoruz...

Yani arıyorum, dedi.

öbürü,

— Ben de... dedi, tam sizin gibi

bir bayan...

Ben hemen kartımı uzattım:

— Bizim yazıhaneye de teşrif edin hamfendi, bir bayana şiddetle ihtiyacım var.

Kadını elinden kaçıracağını

sanan yazıhane sahibi,

— Tam zamanında geldiniz efendim, dedi, bir yardımcıya o kadar şiddetle ihtiyacım var ki...

Kadın hafiften gülüyordu.

Daha önce bir yerde çalışmış mıydınız?

Kadın,

Evet... Bonservisim de var...

dedi.

Önce çantasını karıştırdı.

Bonservisini orada bulamayınca, elini koynuna attı. Bir zaman göğsünü karıştırdı,

— Burda olacaktı bonservisim, yanıma almamışım, dedi.

Arkadaşın gözü, kadının taşan,

açık göğüslerinde,

Aman efendim, bonservise ihtiyaç mı var... Herşey belli. Asaletiniz nâsiyenizden okunuyor. Tahsiliniz nedir? dedi.

Tahsilim mi? Diplomam yanımda...

Kadın bir daha çantasını karıştırdı. Sonra elini yine göğsüne attı. Orada da bulamayınca, eteğini çekip jartiyer yerinden çorabına baktı,

Allah Allah... dedi, diplomamı buralarıma bir yere koymuştum...

Aman hamfendi, hiç zahmet buyurmayın. Ben hani lâf olsun da konuşalım, diye söyledim. Belli ki

tahsiliniz yüksek...

Kadın,

— Hayır, yüksek değil... dedi.

öteki arkadaş atıldı,

Aman hamfendi, tevazu

göstermeyin. Biz insanın yüzüne bir baktık mı

anlarız. Sizin yüksek bir

tahsiliniz olduğu her şeyinizden belli maşallah...

Yüksek değil efendim. Ortadan ayrıldım.

Olsun efendim, yine de yüksek sayılır. Tahsil diploma ile olmaz. Biz, affedersiniz, ne diplomalı eşekler biliriz. İnsan sizin gibi kendi kendini yetiştirmeli.

Asıl makbulü odur hamfendi.

Kadın,

— Ne kadar vereceksiniz? dedi.

Yazıhanenin sahibi, ne verirse

kadını memnun eder, diye

düşünürken, öteki arkadaş,

— Ben üçyüz veririm, dedi.

Ben hemen; «Çüşüş!. » diye

bağırarakken kendimi tuttum,

— Azdır, dedim, doğrusu az,

çok az... Ben hamfendiye eğer lütfen

kabul ederlerse her ay dörtyüz

veririm.

Ben o yazıhaneye

arkadaşımdan yüz lira borç almak

için gelmiştim, ama on lira da

koparsam fitim.

üçüncü arkadaş güldü,

— İnsaf yahu, dedi, insaf be...

önce karşındakine bak da öyle fiyat biç efendime söyleyeyim.

— Canım, dört yüz dedikse, her sene bunun beş maaş da ikramiyesi var...

Efendim? Ayrıca, her altı ayda bir de bir ay izin. Nasıl hamfendi?

Kadın bir kımıldadı, yandan yırtmaçlı eteği uyluğuna kadar açıldı. Ben iyice şaşırılmışım,

— Benden beş yüz!.. diye bağırdım.

Demin, beş yüz lira borç isteyince, «Vallahi bil lahi yok,

namussuzum yok!» diye yemin eden yazıhanenin sahibi arkadaşım, cüzdanı çıkardı. Kadına paraları uzattı,

— Lütfen, bunu avans olarak şimdilik kabul edin, sonra düşünürüz, dedi.

Kadın bir daha, ustaca kımıldadı. Her kımıldayıştta eteği biraz daha açılıyor, soluğumuzu kesiyordu.

— N e iş yapacağımı öğrenmeden avans alamam beyefendi, dedi.

Asıl zorluk şimdi çıkmıştı. Yazıhane sahibi sordu:

Daktilo?

Bilmem.

Zararı yok Bilmeseniz de olur

Efendiim...

Peki, sekreterlik?

O sırada içeriye tanımadığım biri girdi. Kadını görünce o da çarpıldı,

— Hanımefendiyi bir yerden tanıyorum, dedi, gözüm ısıyor.

Kadın,

— Tanırsınız, dedi, hepiniz tanırsınız... Kadına bir daha alıcı gözle baktım.

Gerçekten

de tanır gibiyim.

— Benim de gözüm ısıyor, dedim.

Kadın bir kahkaha attı. Ama sesi birden değişmiş, kalınlaşmıştı. — Yahu beni tanımadınız mı? dedi.

Önce göğsündeki iki takma memeyi çıkarıp masanın üstüne koydu. Sonra başındaki takma saçları olduğu gibi kaldırdı.

Aman... Bizim Cemil değil mi? Suratındaki boyalan da şilince Cemil çıktı ortaya...

Cemil,

Alçaklar! diye bağırdı. Şu yazıhanenin eşiğini aşındırdım da bana on lira borç vermediniz ha...

Çok şakacı adamsın...

Ne şakası yahu... Aylardır
issizlikten süründüm. Her nereye
gittimse, «Siz bize adresinizi bırakın,
biz sonra size mektupla bildiririz»
diyorlar. Şu koca İstanbul'da adres
vermedik bir yer mi bıraktım?
Gazetelerdeki ilânlara bakıyorum:
«Bir bayan aranıyor, bir bayan
aranıyor...» Kimsenin bay aradığı
yok.

Arkadaşlardan biri, yazıhane
sahibine,

— Benim acele bir işim var,
bana müsaade... dedi.

— Otur canım, gidersin. Ne
acelen?

Cemil,

Sonra, dedi, baktım olacak gibi değil. Bir de kadın kılığına gireyim, dedim.

iş buldun mu?

İş arayan kim? Neresini gözüme kestirirsem açıp kapıyı giriyorum. Daha şimdiye kadar, bizim adama ihtiyacımız yok, dîyen çıkmadı.

Ayağa kalktım,

— Benim birisine randevum var, Allahısmarladık arkadaşlar, dedim.

Ben kapıdan çıkarken Cemil.

— Kolayını buldum ama, çok jilet gidiyor, dedi. Günde iki defa vücudumu baştan aşağı tıraş ediyorum. Her gün on, onbeş jilet

gidiyor. Bakın, Şurada yarım saat oturdum, bacağımın kılları uzadı.

Çantasından tıraş takımını çıkardı,

— Müsaade eder misiniz, Őurda bir tıraş olayım?., dedi.

SEN BİR AZ BEKLE

Bahçe içindeki 19 numaralı iki katlı eski, ahŐap evin, alt katındaki kiracı, evdeki eŐyalarının çoğunu sattı.

Kenar mahallede gizli kapaklı iş olmaz, her Şey duyulur. Hemen bütün mahalleli kelepir eşya almak için eve doldu. Teldolabı, küpler, yaylan kopmuŐ paslı demir divanlar, iskemleler, masa, dolap, saç soba,

ayağı kırık aynalı gardrop, hepsi ucuz pahalı demeden satıldı. Ertesi gün de erkenden kapıya bir kamyonet geldi. Geri kalan ufak tefekleri de kamyonete yüklemeye başladılar.

19 numaralı evin karşısındaki 64 numaralı evde Talip Bey oturur. Talip Bey, işine gitmek için evinden çıkınca, yüklenen kamyoneti gördü. Talip Beye karısı, gece, Mürşit Beyin, bir gün önce eşyalarını sattığını söylemişti. Şaşılacak birşey varsa, eşyalar satılırken Mürşit Beyin karısının ve kızlarının hiç üzgün görünmemeleriydi.

Hepsi de gülüyorlardı. Talip Bey

karısına,

— Ne yapsınlar, dedi,
ağlayacak değillerdi ya... Kimbilir ne
kadar üzölmüşlerdir ama, dosta
düşmana karşı eklerim belli
etmemek için güler gibi yapmışlardır.

Karısı,

Belki de... dedi.

Acaba Mürşit Beyin başına
kötü bir iş mi geldi?

Kimbilir... Belki başka yere
tâyin olunmuştur. Ama karısı,
«Nişantaşı'na taşınıyoruz. Orada bir
apartıman katı tuttuk. Yeni eşyalar
alıp, dayayıp döşeyeceğiz»
diyor.

Talip Bey karısına,

— inanma, dedi. Zavallı Mürşit Beyin başına bir felâket geldi. Memur kısmı hiç

Nişantaşı'nda bir kat tutup da, dayayıp döşeyebilir mi? Biz bu evin kirasını zor veriyoruz. Mürşit Beyin aslî maaşı da benim gibi elli lira...

Talip Beyle karısı gece yataklarında uyumadan önce böyle konuşmuşlardı.

Kapıdan çıkar çıkmaz da kamyonete yüklenen son eşyaları görünce Talip Bey daha çok üzüldü. Eşyaların yüklenmesiyle uğraşan Mürşit Beyin yanına gitti. Selâm verdikten sonra,

Demek bizim mahalleden

taşınıyorsunuz Mürşit Bey, dedi.

Evet... Taşınıyoruz.

Taşraya mı tâyin olundunuz yoksa?

Yok canım. Nişantaşı'nda bir kat tuttum. Buyurun inşallah... Yeni evimizi pek beğeneceksiniz. Beş oda, büyük bir salon. Geniş, ferah, aydınlık...

Büyük bir üzüntü duyan Talip Bey, sağ elini sevgiyle komşusunun omuzuna koydu, kulağına doğru eğilerek yavaşça,

— Mürşit Bey, ben seni çok severim, dedi, bu kadar yıllık komşuyuz. Biliyorum, dedikodu olacak diye saklıyorsun. Haklısın

ama, beni başkalarıyla bir tutma. Bir haksızlığa mı uğradın? Başına bir kaza geldiyse, belki elimizden bir şey gelir de yardımına koşarız. Hep memuruz, turhallı bir halli...

Mürşit Bey gülüyordu.

— Yahu, artık memur değilim, istifa ettim, dedi.

Yaa!.. Vah vah! Emekliliğine de şurada bir şey kalmamıştı. Pek üzüldüm doğrusu. Peki, şimdi ne iş yapacaksın?

Zaten iş yapıyorum, üçdört aydır çalışıyorum.

Çok iyi! Ne yapıyorsun?

Kahvede oturuyorum.

Anladım... Ne işi yapıyorsun?

İş işte. Sabahtan akşama

kadar kahvelerde oturuyorum.

Peki iş?

Allah Allah... Kahvelerde

oturuyorum kardeşim. Keyfimden
oturmuyorum ya.

iş icabı...

Yaa... Oh oh... Demek kahve
işletiyorsun?

Yok canım. Kahve mahve
işlettiğim yok.

Nerede bir kahve görürsem
girip oturuyorum,

Talip Bey: «Bu adam delirmiş,
çıldırılmış zavallı...» diye geçirdi
içinden.

Yatak denkleri, kap kaçak kamyonete yükleniyordu. Mürşit Bey,

— Sen yabancı değilsin, sana anlatayım, dedi. Şimdi ben ticaret yapıyorum. Bu zamanda ticaret kahvelerde oluyor. Ticarethaneleri, yazıhaneleri bırak. Onların modası geçti. Defteri var vergisi var, muamelesi var, bir sürü dert. Şimdi asıl ticaretin büyüğü kahvelerde.

Allahıma bin şükür, memurluktaki bir maaşı, şimdi bir günde çıkarıyorum.

Her gün üçyüz, dörtüz liranın yolunu buluyorum.

Artık bu evde ne diye oturayım? Nişantaşı'nda güzel bir kat buldum. Yeniden eşyalar alıp dayar döşerim,

oooh... Talip Bey,

Ne ticareti yapıyorsun? diye sordu.

Ne olursa... İğneden, iplikten tut vapura kadar.

Şaşkınlıkla gözlerini açan Talip Bey,

Alıyor musun, satıyor musun? dedi.

Yok canım, ne aldığımız var, ne sattığımız. Alan satan yok. Mal yok ki ortada alasın satasın. Yalnız biz ara yerde para kazanıyoruz. O kadar...

Talip Bey içinden «Başına bir belâ geldi, zavallı oynatmış» diye geçirdi. Mürşit Bey,

Bak, ben bu işe nasıl başladım, sana anlatayım, dedi. Bir gün hanımın dikiş

makinesinin iğnesi kırılmış.

Aramış, taramış, hiçbir yerde makinenin iğnesini bulamamış.

Bilirsin, hanım konu komşuya dikiş diker, üçbeş kuruş kazanır, üçbeş

kuruş dersem, benim aldığım maaşa yakın. «Aman bir makine

iğnesi bul!» diye tutturdu. Her yeri aradım, yok. Sonra, Allah razı olsun birisi, filân yerdeki kahveye git. Dikiş makinesi parçası satanlar o

kahvede oturur, dedi. Söylediği kahveye gittim. «Selâmünaleyküm, aleykümselem».

Kırantadan biri yanıma sokuldu,
Bişey mi aradınız? dedi.

Evet... Dikiş makinesine iğne
arıyorum, dedim.

Kaç düzine lâzım?

Şak diye düşüp oracıkta
bayılacaktım. Ben aylardan beri bir
tanecik bulamıyorum O bana, «Kaç
düzine?» diye soruyor. Her zaman
lâzım. Almışken bir düzüne alayım,
bulunsun...

Bir düzine, dedim.

Burun kıvırdı,

Seksen lira verin! dedi.

Aman ne diyorsun? Bunun
tanesi altmış kuruş. Düzinesi
yedyüzyirmi kuruş

yapar.

öyleyse oradan gidip alın!

Beni bıraktı, gitti oturdu.

Seksen lira, seksen lira...

Vereceksin. İki para etmez bir iğne yüzünden ayda iki-üçyüz lira dikiş parasından olacağız. Arkasından gittim.

— Affedersin birader, dedim, ben bilememişim. Buyurun seksen lirayı.

Parayı cebine yerleştirdi.

— Siz burada oturup bekleyin, ben getiririm. Malûm ya, karaborsa, arkamızda polisler, murakıplar, müfettişler dolaşıyor.

O gitti. Ben oturdum bekledim. Akşam oldu, gece oldu. Kahve kapanacak. Ne gelen var, ne giden. Seksen liranın acısı ciğerime çöktü, bir hafta o kahveye devam ettim, adam yok.

Herhalde zavallı, benim yüzümden yakalandı, diye düşündüm. Uzatmıyalım, biz iğneyi alamadık. Derken bizim hanımı romatizma yakaladı. Kadın sancıdan, ağrıdan ölüyor. Doktor bir reçete Ama ilâç hiçbir yerde yok. Koca İstanbul'da aramadık yer komadık. Sonra Allah razı olsun, bir hayır sahibi çıktı karşımıza, «Filân yerdeki kahveye gidin, orada hangi

ilâcı ararsanız bulursunuz» dedi.

Söylediği kahveye gittim. Daha içeri girmeden biri önümü kesti:

— Bişey mi aradınız?

Reçeteyi uzattım:

Evet, şu ilâcı?

Kaç kutu istersiniz?

iki tane olsa işimizi görür.

üçyüz lira verin!

Vermeyip de ne yapacaksın?

Karım can derdine düşmüş. Adam, parayı cebine yerleştirdi,

— Siz burada bekleyin, ben şimdi getiririm, dedi.

Bekle bekle gelmez. Gidiş o gidiş... Kahveciye sordum.

— Biz ne bilelim beyim, o da

sizin gibi gel-geç bir müşteri... dedi
Gel zaman git zaman,_
pencerelerden birinin camı kırıldı.
Soğuktan donacağız.

Cam yok. Aramadık yer
bırakmadık. Yok. Yine bir hayır
sahibi çıktı karsımıza. Filân yerdeki
kahvede bulursunuz.

Talip Bey,

Peki be birader, sen hiç
akıllanmaz mısın? dedi, bu
kaçıncısı?

Yahu bu akıl meselesi değil,
ihtiyaç meselesi. Biliyorum, herif
parayı alıp gidecek ama, ya gitmez
de istediğimizi getirirse? Bir ümit, ne
yapacaksın? Başka çare var mı?

Denize düşmüşsün yılana
sarılacaksın,

Sen de beraber arkasından git!

Razı olmuyorlar. Bu iş,
karaborsa işi. Adam sana nasıl
güvensin! Ya sen sivil polissen,
murakıpsan?

Malı getirince parayı ver

Mal kendisinde yok ki... O da
gidip başkasından, gizli bir yerden
alacak. Alt tarafı kazanacağı beşon
lira bişey. Beşon lira için adam
yakalanmayı, hapsi göze alıyor.
Hayat zor birader. Senin
anlayacağın, cam için verdiğim para
da gitti. Bir-gün bizim radyo bozuldu,
bilmem hangi lâmbası yanmış.

Piyasada lâmba yok. Bu sefer kimseye danışmadan kendiliğimden bir kahveye gittim. Birisi yanıma sokuldu. O

bana sormadan ben ona sordum:

Bişey mi aradınız?

Aman, dedi, eroin arıyorum, var mı?

Kaç kilo lâzım? diye sordum.

Adam şaşırıldı. Ellerimi öpüyor.

On gram yeter.

ikibin lira.

Parayı verdi.

— Sen burada otur, bekle! Ben getiririm, dedim.

Yürüdüm. Artık ticaretin ilmini

aldım, Talip Bey. Her gün öğleye doğru evden çıkıp bir kahveye giriyorum. Beşon dakika geçince birisi geliyor,

Kahve arıyorum, diyor.

Kaç yüz kilo lâzım? diyorum.

Bir kilo yeter.

Yüz lira...

Ertesi gün başka kahveye.

Kimisi çivi istiyor, kimisi boya. Dün biri benden iki otomobil lâstiği istedi, ikibinsekizyüz lira istedim.

Talip Bey sordu:

Peki parayı verenler bir yerde seni görürlerse? .

Görsünler. Dikiş iğnesi

alacağım diye benden para alan adamı geçende gördüm.

Yakasına yapıştıım. «Nerede iğneler?» dedim. «Arıyorum Beyim, bu zamanda kolay kolay iğne bulunur mu?

Altı aydır senin iğnelerin arkasındayım» dedi.

Polise teslim etseydin...

— Yooo... Bu iş garanti. Hiç tehlikesi yok. Polise nasıl verirsin, ne diyerek şikâyet edeceksin? Ben karaborsadan şu malı alacaktım, diyemezsin ya... Almak da suç, satmak da...

Kamyonete eşyalar yükletilmişti. Karısı, Mürşit Beyi çağırıldı.

Karısına,

Geliyorum! diye bağırdıktan sonra, Talip Beye,

Ticaret, tatlı iş kardeşim, dedi. Parayı veren malı alamayacağını biliyor. Parayı

alan da malı veremeyeceğini biliyor. Ama ne var ki, bir ümit işte... Hani, belki yok mu, belki bulur da bir yer den getirir.

Talip Bey,

— Aman bize saç lâzım, dam akıyor. Bulabilir misin? dedi.

Mürşit Bey,

Kaç ton lâzım? diye sordu.

Yok canım, iki oluklu saç olsa işimizi görür.

Yüzelli lira.

Çok değil mi?

Ben de başkasından alacağım.

Bana kalsa kalsa ikibuçuk lira kalır.

Talip Bey yüzelli lirayı verdi.

Mürşit Bey ona,

Sen istersen burada bekle,
istersen dairede bekle, dedi. Ben
kamyonetteki eşyaları yeni eve
taşıyayım, saçları getiririm. Haydi
Allahısmarladık.

Güle güle Mürşit Bey.

YEŞİL

ŞAPKANIN

EVRAKI

Bakanlık binasının karşısındaki
otobüs durağında bekliyordu.

Otomobilden inen kahverengi paltolu,
gözlüklü adamla kucaklaştılar.

Çoktan beri birbirini görmemiş,
eski arkadaşlar oldukları belliydi. İkisi de
uzun zaman görüşmeyenlerin

çıkardığı

seslerle,

Ooo!..

Ooo!.. diye oolaştılar.

Bu oolaşma bitince,

«Nasılsın?», «Daha nasılsın?»,

«Daha daha nasılsın?», «Ne var ne
yok?» soruları, bu sorulara karşılık

da «iyilik sağlık», «Ham-dolsun»,

«Yuvarlanıp gidiyoruz», «îyi
diyelim de iyi olalım» tekerlemeleri
başladı.

Bunlar da bitince, kahverengi paltolu ve gözlüklü olanı, eski arkadaşını evine götürmek istedi:

öbürü,

— Olur, gidelim, dedi. Yalnız bir arkadaş bekliyordum da... O gelsin, gideriz.

Kahverengi paltolu,

— Burada mı buluşacaktınız?
dedi.

öbürü,

— Beraber geldik, dedi.

Bakanlıkta bir işi varmış. O içeri girdi, şimdi gelecek.

Kahverengi paltolu,

Hiç beklemeyelim gelmez, dedi.

Gelmez olur mu canım,
gelecek...

Gelmez!.,
öbürü sinirlendi:

Tanıyor musun?

— Hayır, tanımıyorum. Ama
gelmez...

Tanımadığın biri için...

Gelemeyeceğini anlamak için
tanımak istemez ki...

Gelmez olur mu kardeşim. İşte
şu kapıdan girdi. Beni atlatması için
sebeup yok ki... Canım
atlatacağından değil. Bir kere resmî
bir dairenin kapısından içeri girdi mi,
girmede mi...

Gelir gelir... Simdi gelir.

Neredeyse çıkar.

Çıkamaz. Daireler paydos olmadan çıkamaz.

Bildiğın gibi adam değil...

Canım efendim, kim olsa çıkamaz.

Yani, ben burada beklerken, bir tanıdığına mı takılır? Bir kere Ankara'da tanıdığı yok, sonra da geveze değildir.

Bir iş için girmedim mi?

Evet ama, bitmiş bir iş, imzalanmış, bitmiş bir yazı... Kaleminden alıp çıkacak.

Daha iyi söyledin ya... O zaman hiç çıkamaz. Paydos saatine kadar bekleyeceksin.

Yahu, bitmiş bir iş diyorum.
Şuradaki kalemden evrakı alıp
çıkacak.

Çıkamaz birader. Adamın
elinde değil...

Yani işi uzatırlar diyorsun. Ama,
iş bitmiş. Hem iş uzasa bile, o zaman
beni bekletmez, gelir.

Vallahi billahi gelemez. Hadi biz
gidelim.

Ayıp olur.

Geçen gün benim bir dairede
işim vardı. Pek iş de değil ya...
Kayınbirader orada memurdur. Gidip
onu gördüm. Ayaküstü akşama bize
gelmelerini söyledim.

Sonra çıktım. Tam

merdivenlerden inerken, birden başıma rüzgâr vurunca şapkasız çıktığımı anladım. Kayınbiraderin odasına girerken şapkamla paltomu koridordaki askıya asmıştım. Paltoyu giymişim, şapkayı unutmuşum. Vallahi daha kapıdan bile çıktım sayılmaz. Dış kapı merdivenlerinden üç basamak indim inmedim hemen geri döndüm. Koridordaki askıya koştum, şapka yok... Bre aman.. Ben şapkasız yapamam, hemen nezle olurum. Şapka da halis İtalyan malı. Şimdi öyle şapka yok. Bizim enişte İtalya'dan getirtmişti, üçyüz lira versen bulamazsın. Başıma giyeli

ancak bir hafta olmuş. Ben koridorda bir aşağı, bir yukarı koşup «Şapkaaa... Amanın bizim şapkaaa!..» diye feryada başladım. Koridor, ellerinde kâğıtlar, iş için gelenlerle dolu. Ben «Şapka, şapka!..» diye koridorda koşuştukça onlar bana gülüyorlar. Şapkasını kaybetmeyenler, şapka kaybedenin halinden anlamaz. Nezle olurum birader. Evde bile, yatarken olsun, ayaktayken olsun başımda takke eksik olmaz. Şapka, diye koşar dururken rüzgârlanmadan hemen bir hapşırıktır tuttu...

Herkes gülüyor. Dertten anlayan yok. Resmî bir dairenin

koridorunda hapşıra hapşıra,
«Aman benim şapka nerede?»
diye bağırmanın gülünçlüğünü
anlıyorum ya. benim gülecek hâlim
yok.

Kayınbiraderin odasına daldım,
şiddetli bir hapşırıktan sonra,
— Aman kayınbirader, şu
başıma gelene bak. Bizim şapka gitti
yahu... diye bağırdım.

Kayınbirader,
— Dur, telâşlanma hele,
buluruz... diye beni yatıştırmaya
çalıştı.

Kayınbiraderin şefi kızdı:
— Beyefendi, beyefendi, burası
resmî bir daire Burada hiçbir şey

kaybolmaz...

Resmî daireleri bilmez miyim kardeşim? Kaybolmasına hiç bişey kaybolmaz; gelgelelim arayınca da bulunmaz. Bulunursa da alınmaz.

Kayınbiraderle koridora seğirttik. Kayınbirader odacıyı çağırdı,

Şurada duran şapka ne oldu? diye sordu.

Odacı,

Yeşil bir şapka mıydı? dedi.

Yeşildi birader, diye bağırdım.

Tüylü müydü?

Evet, tüylüydü kardeşim.

Büyük bir şapka değil mi?

Büyük ya...

—Kordelâsı da siyah mıydı?

—Kordelâsı da siyahtı.

O sırada kayınbiraderin şefi de koridora çıkmıştı. Bana bir daha çıkıştı:

—Gördün mü beyefendi, burası resmî bir daire, buradan kıl kaybolmaz. Değil sizin şapkanız, hazine olsa kimse tenezzül etmez!

Canım, şimdi biz tenezzül ederler mi, dedik. Bu söz de nereden çıktı? Biz şapkamızı istedik.

Odacı, benim şapkayı bir iyi anlatmaya devam etti:

Kenarları da kıvrık mıydı?

Kıvrıktı canım...

Şöyle yukarı bükük..,

Evet, öyleydi...

— İki de hava deliği vardı

yanda...

Odacıya,

— Aman, bizim şapkayı iyice
tarif ettin. Bir de şunun yerini söyle!
dedim.

Odacı,

— Ben onu sahipsiz bir şapka
diye götürdüm, Vicdanî Beye
verdim, dedi.

Koş Vicdanî Beye...

—Aman beyefendi...

Hapşırıktan da bir türlü

konuşamıyorum. Bendeki hapşırık,
Allah vermesin, ramazan topuna

benzer. Hapşırıldıkça daire güm güm
ötüyor. Bu daireleri de öyle yaparlar
ki, şuradan fısıldasan, ses
tavanlarda, duvarlarda yankılana
yankılana çığ gibi büyür, bütün
odaları dolandır.

Vicdanî Bey, daktilo kıza,
— Bulunan yeşil şapkanın
evrakı nerede? diye sordu.

Kız,
— Kayda gönderdim, dedi.
Ben hemen,
— Aman beyefendi, dedim,
bizim şapkanın evrakı da mı var? Bu
ne biçim iş?

Vicdanî Bey kızdı:
— iki elinizle bir şapkanıza

sahip olamazsınız, başımıza işler çıkarırsınız. Bir de evrakı mı var diye sorarsınız. Koridorda bulunmuş bir şapka bu.

Evrak yapmayıp da ne yapacaktık?

Daktilo kıza döndüm:

— Aman kızım!..

Bir şiddetli hapşırığın rüzgârıyla kızın masasındaki kâğıtlar havaya uçuştı. Kız ağlamaklı,

— Ben sabahtan beri bu kâğıtları sıraya koymaya çalıştım. Siz darmadağın ettiniz.. Şimdi ne olacak? dedi.

Hepsi bana hapşırdım, diye çıkıştılar.

Allah Allah... Aman kızım, bu hapşırık, insanın iradesinin dışında bir iş.

Padişah fermanı gibi bir şey. Hapşırığa kim karşı durabilir?

Mendili ağzına tutsana!..

Canım, mendil çıkarmağa vakit mi var? Hapşırık, geliyorum diye oda kapısını tıkırdatan vatandaş mı? Tecrübesiz müfettiş gibi birden bastırır.

Daktilo kız, karışan kâğıtlar arasında benim şapkamın yazısını buldu, pembe pelür bir kağıt. Aslını şapkaya iğneleyip kayda yollamışlar, sureti de kalmış. Göz ucuyla birazını okudum:

«özetİ: Korİdordakİ askıda bulunan yeşİl, tüylü, sıyah kordelâlı, İki havadelİklİ şapka hakkında.»

Kız, küçük bir kâğıda bir numara yazdı, bana verdi:

Gİdİn, kayıttan arayın!

Koştum kayıt memuruna:

Aman bizim şapka?

Numarası kaç?

59...

Defteri karıştırdı karıştırdı:

Düyûna kalan yollukların

verİlmesi hakkın da mı? dedi.

Aman, ne düyûnu canım, ne yolluğu? Bizim bir şapka olacak da...

Yeşİl, tüylü

olup, iki de deliği vardır, hava için.

Memur kızdı:

— Ben senin Şapkanın deliğini bilir miyim?

Numarasını söyle...

59 birader...

59 numarada dyuna kalan yolluk var.

Hay Allah... Zatiâliniz bana Şapkanın numarasını sormadınız mı? Ben, öyle sandım. Affedersiniz. İşte evrakın numarası...

Kayıt defterini karıştırdı:

Bu mu? «Koridordaki askıda bulunan yeşil, tüylü, siyah kordelâlı, iki hava delikli Şapka hakkında...»

Evet... Ta kendisi... Hay Allah razı olsun.

Aman bulduk mu ne?

Kayıt memuru,

— Zabıt tutulması için daire müdürüne sevk edildi, dedi.

Koştum kayınbiradere:

— Yahu, nüfuzlu birisini bilmez misin? Vasıta olsun da şu bizim şapkayı

kurtaralım.

Beni özel kalem müdürüne çıkardı. Özel kalem müdürü zile basıp daire müdürünü

çağırıldı:

— Neden beyin şapkasını vermiyorsunuz?

Daire müdürü,

— Kim vermiyor, dedi, biz onun şapkasını ne yapalım. 59 numara bir şapka. Bir kere burada her kesin başına büyük gelir, kulaklarına geçer.

Ayrıca bir de şapkaya hakaret... Bir hapşırdım. Kafamı duvara çevirmesem odadaki evrak havalanacak.

Daire müdürü açıkladı:

— Bize bir şapka geldi. Bulunmuştur diye zabıt tuttuk. Zaptı da iğneleyip ikinci kısma havale ettik.

Özel kalem müdürü,

— Gidin şapkanızı alın beyim, dedi.

— Aman beyefendi, şapkayı
veren kim? Vermiyorlar!

Daire müdürü,

— Bizden iş çıktı, dedi, bizde iş
kalmaz. Derhal muamelesini yapıp
havale ettik.

Yerli şapka olsa, çoktan geçtim.
Ama halis italyan şapkası. Enişte
hediye getirmiş.

İkiyüz lira versen yok.

Gittim ikinci kısma. Kapıda
insan yığılmış. Girmenin imkânı yok.
Herkes birbirine derdini soruyor.
Benim derdim şapka...

Önümdeki biri,

Çoktan mı uğraşıyorsunuz?

dedi.

Sabahtan beri, dedim. Sonra başımdan geçenleri anlattım. Adam kızdı,

Yahu, dedi, altı aydır gelir gideriz, bizim işi muameleye koymazlar. Sizin işinizi hemen muameleye sokmuşlar.

Oradan biri,

— Sansınız varmış, dedi.

Başka biri de,

— Ne şansı birader, dedi, kim bilir nereden torpil getirmiştir de işi bu kadar çabuk yürüyor.

Demek, şapkanın muameleye girmesi de bir şans!

Neden sonra ikinci kısma

girebildim. Ama şapka yok. Onlar da başka yere yollamışlar. Kızdımsa da belli etmeden,

— Hemen sevk edecek ne vardı sanki... dedim.

Memur,

Allah Allah... yahu işi yavaştan alsan beğenmezler, çabuklaştırırsan beğenmezler... dedi.

Benim şapkayı biraz bekletseydiniz.

Efendim, burası vestiyer mi?

Hani çocuklar birinin şapkasını kaparlar da elden ele atarlar, şapkası alınan da ortada fır döner. Ben de öyle, bir türlü şapkayı ele geçiremiyorum. Bizim şapkanın

muamelesi öyle bir hızlı yürüyor ki, ben bir odadan girene kadar, şapka öbür odaya geçiyor. Derken efendim, on gün arkasından koştuktan sonra şapkayı ambarda yakaladım. Bu sefer de ambar memuru vermez.

— Sorumlu is, veremem, diyor. Şapkanın sizin olduğu nereden belli?

Ben şapkayı anlatıyorum:

59 numaradır. Benden

başkasının başına büyük gelir. Rengi yeşil.

Dünyada yeşil şapka bir sizin mi?

Tüylüdür.

Tüylü şapka çokook... İçinde

fotoğrafınız var mı?

Aynı zamanda iki de hava deliği var.

Sözleriniz zapta uyuyor. Ama yarın biri daha çıkar da, şapka benimdir, derse?

Sonunda, şapkanın benim olduğuna adamı inandırdım. Yeniden bir zabıt tutuldu.

Ben de imzaladım. Eh artık şapkamı verecekler. Bu sefer de, Kimliğiniz efendim? dedi. Kimlik mi? Yanıma almamışım. Veremeyiz.

Şapkanın benim olduğunu isbat ettim, ama benim ben olduğumu ispat edemiyorum. Eve koşup

kimliğimi getirdim. Kayınbirader de yardım etti. Şapkayı

verdiler. Şapkanın iki hava deliği olmuş ikiyüz delik. Evrakı, zaptı iğneleye iğneleye benim Şapka delik deŐik olmuş. Şapkayı aldım ama, giyemedim.

Sen ne diyorsun kardeşim. Aradan iki dakika bile geçmeden askıdaki Şapkamı

almak için geri döndüm de bir daha oradan çıkamadım. Senin arkadaşın nasıl çıkarmış?

— Ama, onun evrakı hazır.

Kahverengi paltolu, gzlykl adam, ,

— En hazır evrakı on günden

önce alamaz, dedi.

öbürü saatine baktı,

— Eh, paydos saati de geldi...

dedi.

Kahverengi paltolu,

Artık bekleyebiliriz, çıkar

nerdeyse... dedi.

Ne zaman girmişti içeri?

Saat ikide...

Daireden memurlar çıkıyordu.

Çıkanların sonlarına doğru

bekledikleri adam geldi.

— Benim iş yarına kaldı... dedi.

CÜRME TEŞVİK

Muhterem hâkim bey!..

Suçlu olup olmadığımı

anlayabilmeniz için, hâdiseyi bütün teferruatıyla huzurunuzda arz etmem gerekiyor.

Bendeniz altmış sekiz yaşında çoluk çocuk sahibi bir insanım. Damatlarım, gelinlerim, torunlarım var. Böyle bir insan hiç yolda gördüğü kadına lâf atar mı? Ama itiraf ederim ki, ben bu hanımlara lâf attım. Hem güpegündüz, Beyoğlu caddesinde giden bu iki hanıma lâf attım. Elinizi vicdanınıza, kendinizi benim yerime koyunuz.

Size hadiseyi olduğu gibi anlatacağım. Siz benim yerimde olsaydınız ne yapardınız?

Fakirhane Kanlıca'dadır. Artık

sinnikemâle geldiğimden, is yapmıyorum. Tekaüt olalı seneler var. Yalnız arada sırada İstanbul'a inerim. Bu sabah sekiz buçuk vapuruna bindim. Sıcak olduğu için, aşağı salona indim. Karsımda iki hanım oturuyordu. Evvelâ nazarı dikkatimi celbetmediler. Bilâhare, sarışın hanım, yüksek sesle,
— Aman ne sıcak! diye düğmelerini çözüp de, göğsünü mehtap gibi açınca gözümü oradan alamadım. Muhterem Reis Bey!., insafınıza iltica ediyorum. Siz benim yerimde olsaydınız bakmaz mıydınız?

Bunun üzerine yanındaki sedef

tenli hanım,

— Aman ben de sıkıldım, diyerek, hem gerdanını, göğsünü açtı, hem de ceketini çıkararak nîmüryan bir halde kaldı. Bu da kâfi değilmiş gibi, benim başımın üstündeki fileye çantasını koyarken, affınızı istirham ederim, ayan beyan meydanda olan koltuk altı ile burnuma temas eyledi. Bayıltıcı bir rayiha ile âdeta sarhoş oldum. Muhterem Reis Beyefendi, zatiâliniz benim yerimde olsaydınız, ne suretle hareket ederdiniz? Bu defa sarısın hanım,

— Jartiyerlerim pek sıkı, diyerek, bir anda etekliğini mıntıka-i

memnua'ya kadar fora edip, çorap bağlarını çözdü. Gözlüklerimin üstünden nazarı hayretle temaşaya devam eyledim.

Muhterem Reis Beyefendi, zatîâliniz kendinizi, bendenizin yerine ikame ediniz.

Siz olsanız ne yapacağınızı bilemem, bendeniz yine kemal-i sükûnetle ve daire-i nezaket dahilinde seyre devam ettim.

Bu kere, süt beyazı tenli hanım da, çorap bağlarının baldırlarını sıktığı bahanesiyle, o dahi bayram günü bayrak çeken sefineler gibi, renk renk ipek, dantel içi çamaşırlarını başına kaldırıp, çorap

bağlarını gevşetti.

Ba'dehu, her iki hanım da mütemadi surette sıkıldıklarından, vücutlarındaki bütün lâstikleri gevşettiler. Bunlar mevtime kâfi sebep değilmiş gibi, sarışın hanım,

— Vapura ters oturmuşuz, başımız dönüyor! deyince, her iki melek, benim oturduğum kanepeye, biri sağıma, biri soluma geçtiler. Vapur bomboş olduğu halde sanki oturacak yer kalmamış gibi, her iki yanımdan bendenizi tazyike başladılar.

Yirmi senedir hâb-ı sükûnette duran damarlarımda cevalân-ı dem başladı.

Zatıâlileri olsalar acaba ne yolda hareket ederlerdi?

Her iki hanım, ikide bir yere bir şey düşürüp, yerden almak bahanesiyle eğiliyor, nermin vücutlarının, henüz bana mestur olan kısımlarını da teshir ediyorlardı. Hattâ

kaymak beyazı hanım, yere düşürdüğü mecmuayı aldıktan sonra, kendi yerine oturur gibi yaparak, yanlışıyla kucağıma çıktı ve bir müddet dalgınlıkla böyle oturdu.

Daha sonra da aralarında şöyle muhasebeye başladılar:

Ben yaşlı erkeklerden

hoşlanırım.

Ben de öyle... Kadından ancak yaşlı erkekler anlar...

Bazı erkekler de dilini kedi yutmuş gibi susarlar. Ayol insan iki çift lâf eder...

Birkaç defa tekellüme cesaret eylediysem de, dilim tutuldu, ağzımdan kelime-i vahide çıkmadı. Bu sefer beyaz tenli, nermin vücutlu pâkîze dedi ki:

— Hâlâ konuşmuyor... Dünya yüzünde hiç nezaket, terbiye kalmamış. Biz adam yiyecek değiliz ya...

Bendenize düpedüz hakaret

ediyorlardı. Bu sırada Köprü'ye geldik. Vapurdan çıkarlarken, geriye dönüp bendenize öyle bir nazar-ı âşıkane atfettiler ki, o anda yıldırımla çarpılmışa döndüm.

İstirham ederim muhterem hâkim bey... Benim yerimde siz olsaydınız nasıl bir hattı hareket takip ederdingiz?

Benim takip ettiğim hattı hareket, iki hanımın arkasını takip oldu. Aynı dolmuşla Beyoğlu'na çıktık. Ben hâlâ bir terbiyesizlik yapmamak için, ağzımı açmıyordum.

Onlar önde, bendeniz peşlerinde yürüyorduk. Dönüp dönüp geriye, melekâne tebessümleri ve

davetkâr bakışlarıyla bendenizi perişan ediyorlardı. Sarışın hanım,
— Her halde beyefendi, bizimle evde konuşacaklar, dedi.

Yine de terbiyemi bozup bir kelime söylemeyecektim. Yalnız o kadar seri gidiyorlar, serçe gibi sekiyorlardı ki bu sinni salimde, peşlerinden takip bendeniz için pek zahmetli oluyordu. Kalbimden muztaribim. Fazla heyecana gelemem. Bende kalp olduğunu anlatmak için bir ara yanlarına sokulup,

— Affınızı istirham ederim muhterem Hâmfendiler, her ne kadar ihtiyarsam da, bende de kalp var,

ben de Allahın kuluyum, insaf edin!
dedim.

Pek muhterem Reis
Beyefendi!.. İşte kızılca kıyamet o
zaman koptu. Her iki kibar hanım
birden sokak ortasında avazları
çıktığı kadar bağırmağa başladılar:

İmdaaaat!.. Poliiiis!.. Yasından
utanmadan koskoca herif bize lâf
atıyor!!..

İki hanım da çantalarından
düdük çıkarıp öttürmeğe başladılar.
Polisler de galiba evelden hazırmış.
Gelip bendenizi derdest ettiler.

Muhterem Reis Beyefendi...
Vuku-i hâl bundan ibarettir. Hem bir
cürüm işlediysen, bu hanımlar da

beni cürme teşvik ile suçludurlar.

Bilâhare muttali oldum ki, bu her iki hanım da polise mensup olup sivil taharri memuresiymiş-ler. Yollarda kadınlara harfendazlık eden zampara ararlarmış. O gün iş

bulamadıklarından elleri bos dönmek için bendenizi gözlerine kestirmişler.

Vicdanınıza hitap ediyorum:
Zatıâliniz benim yerimde olsaydınız, ne yapardınız?

AYAĞINI

KALDIR

PAŞAM

İşlerin bütün zorluğu, adını deliye çıkarana kadardır. Bir kere

adı deliye çıktı mı

birinin, hayat boyunca artık önünde hiçbir zorluk kalmaz. İşte o yüzden yıllarca adını

deliye çıkarmak için uğraşanlar vardır da yine de bu işi

beceremezler. Ama Yusuf,

«Mekteb-i Harbiye» den mülâzim-i sâni çıkar çıkmaz, adının basına bir «deli» lâkabı

oturtmasını bildi: Deli Yusuf...

Delilik, bir insanı tımarhaneye götürecektense kadar değilse, en sağlam dokunulmazlıktır. Akıllı bilinen biri yanlış iş yaparsa, başı derde girer. Deli, bir delilik yaparsa, «Adam, delidir o...» der geçerler.

Bir de arada bir doğru düzgün bir iş becerirse, «Yapar yapar, ne delidir o...» diye değerlendirirler.

Deli Yusuf, orta kararı bulanlardandı.

Oldum olasıya deliye, deliliğe içten bir sevgimiz vardır. Deli Yusuf da en sevilen zabitlerden biriydi.

Gözü pek, dili tok...

Bu meziyeti, çabuk terfilerine de vesile oldu. Pek kısa zamanda pasa oldu.

Levazım zabiti Hasan Efendi, Deli Yusuf Paşa'nın fırkasındaydı. Hasan Efendi'nin dört kere rütbesi geri alındı. O yeniden dört kere terfi etti. Bütün dileği, kolağası

rütbesinden emekliye ayrılmaktı. Savaş sırası bir de binbaşılığa yükselirse, işler büsbütün yoluna girerdi.

Deli Yusuf Paşa, Levazım zabiti Hasan Efendiyi seviyordu. Hasan Efendi, Harbiye Mektebinden çıkmamıştı. Çantadan yetişme bir zabitti. Bilgisi kıtsa da, çalışkandı, doğruydu, becerikliydi. Savaş sırasında en çok gereken de buydu. Binbaşılığa yük-selip emekliye ayrılmak ümidiyle de çok daha iyi çalışıyordu. Ama, içinde hep korku vardı; rütbesinin geri alınması korkusu... Dört kere rütbesinin geri alınması ne demek?

O her seferinde mülâzimliğe inmiş, sonra yeniden kolağasılığına yükselmişti. Binbaşı

olmasa bile, bu rütbeden de emekliliğe razıydı. Tek, rütbesi geri alınmasın da...

O zaman ordudaki manyetolu sahra telefonları sustalıydı. Telefonla konuşurken bu sustaya basmak gerekiyordu. Yoksa ses gelmezdi.

Ne zaman karargâhtaki telefonla konuşulsa, levazım zabiti Hasan Efendi şaşar, karargâh zabitlerine,

— Bu ne iştir anlamıyorum, derdi, ben bir türlü telefonla konuşamıyorum.

Hasan Efendi telefondaki sustayı, bu sustaya basılacağını bilmiyordu.

Bir gün yine karargâh zabitlerinden biri telefonla konuşurken Hasan Efendi,

— Ver şunu bana! diye telefonu arkadaşının elinden aldı.

— Alo... Allooö!.. diye bağırmaya başladı.

Ses gelmiyordu. Öbür zabıt,

— Tabii konuşamazsın Hasan Efendi, dedi, sen telefonla konuşurken iki ayağını

birden yere basıyorsun, elektrik cereyanı hep toprağa gidiyor.

Hasan Efendi,

Peki, ne yapılacak? diye sordu.
Ayağının birini kaldıracaksın,
biriyle yere basacaksın,
Demek ondan
konuşamıyorum?

Ondan ya... Bak, işte böyle!
Genç zabit, ayağının birini
kaldırıp telefonu eline aldı,
çaktırmadan sustasına bastı, sonra
Hasan Efendinin kulağına uzattı,
— Ayağını kaldır, konuş! dedi.

Hasan Efendi ayağının birini
kaldırdı, genç zabitin elindeki
telefonla konuşmağa başladı. Tam o
sırada bir yazıcı asker içeri girdi.
Hasan Efendi'ye,

— Paşa, sizi istiyor efendim...

dedi.

Hasan Efendi, Deli Yusuf Paşanın yanında beş dakika kaldı kalmadı. Alı al, moru mor döndü, geldi. Başını iki eli arasına alıp,
— Rütbeler yine gitti, dedi.

Levazım zabiti Hasan Efendinin beşinci defa rütbesi geri alınmıştı, yine mülâzımlığa indirildi.

Hasan Efendi, Deli Yusuf Paşa'nın odasına girdiği zaman Paşa telefonla konuşmaktaydı. Odada Paşa'nın yaveriyle, erkân-ı harp reisi vardı.

Telefon hatları hem iyi bağlanmadığı, hem karışmış olduğu için paşa bir türlü

konuşamıyordu. Sinirlenmişti. İşte bu sırada binbaşılığa terfi için bir fırsat yakaladığını sanan levazım zabiti Hasan Efendi,

— Bi r ayağınızı kaldırın paşam! dedi.

Deli Yusuf Paşa, maiyetindeki subaylarla doğrudan doğruya, yüz yüze konuşmaz, yaverinin aracılığıyla konuşurdu.

Paşa, yaverine sordu:

— Ne diyor?

Yaver de levazım zabıtine sordu:

— Ne diyorsunuz Hasan Efendi?

Hasan Efendi,

— Paşa hazretleri telefonla

konuşmak istiyorlarsa, bir ayağını kaldırırsın, dedi.

Yaver, paşaya,

— Bi r ayağınızı kaldırmanızı söylüyor efendim, dedi.

Deli Yusuf Paşa'nın odasından bir gök gürültüsü, bir kükreme duyuldu. Sonra Hasan Efendi içeri kaçtı. Masasına oturdu... Telefona sıkı bir sövdükten sonra,

— Gitti bizim rütbeler, yeniden başlayacağız! dedi.

ABO ÇAVUŞ

Geçenlerde iyiliksever milyonerlerimizden biri öldü.

Gazetelerimiz, merhum

milyonlerin yaptığı iyilikleri yaza yaza bitiremediler.

Hazret-i Muhammed «üzükür-ül-mevtâ bilhayr» buyurmuşlar. ölüleri «hayr ile»

anacağız. Dirilerin kötülüklerini söyleyemezsiniz, yazamazsınız; isbat hakkı yok, bir; şeref, haysiyet dalgası var, iki. ölülerin kötülükleri söylenemez, yazılamaz; ölüler hayır ile anılacak. Bu demektir ki, kötünün kötülüğü, ne öldükten sonra, ne diriyken açığa vurulamaz. Kötülük de ortaya çıkarılmadı mı, yok demektir. Kötülüğü ortadan kaldırmanın en kolay yolu da bu olsa gerek.

Haa... ne diyordum?

iyilikseverden söz açmıştık. Ben o iyiliksever milyoneri çok iyi tanırım. Gazetelerde okudunuz ya, çeşmeler yaptırmış, okul yaptırmış, bağışlarda bulunmuş... Çoktur iyilikleri. Bana da çok iyiliği oldu. Bugün tanınmış bir tüccarsam, durumumu ona borçluyum.

iyiliksever milyonerin yaptığı iyiliklerden en küçüğünü size anlatacağım: Abo'ya yaptığı iyiliği.

Olay oldukça eskidir.. Bizim milyoner o zaman daha milyoner de değil, iyiliksever de... Milyonerliği, iyilikseverliğinden çok daha eskidir. Önce milyoner, ölümüne pek az kala da iyiliksever oldu. Mirasçıları da

hiçbir zaman onun bu iyilikseverliğini kabul etmediler ya... Oğullarıyla, kızları, «Babamız son günlerinde iyice bunamıştı.

Yaptığı iyiliklerin hiçbirinin hükmü yoktur» diye mahkemeye başvurdular. Dâvayı

kazanırlarsa, babalarının yaptığı bütün iyilikleri geri alacaklar, iyiliksever milyonerin bağıшта bulunduğu hayır cemiyetleri, merhumun çok akli başında olduğunu, oğullarıyla kızları da, bunak ve deli olduğunu iddia ediyorlar. Her iki tarafın da ellerinde doktor raporları var.

Bana kimsenin bir şey sorduğu

yok ama, iyiliksever milyonerle uzun yıllar beraber çalışmış biri olarak, şunu söyleyeyim. Ben de milyonerin oğullarıyla, kızlarının düşüncesindeyim. Yetmiş yaşına kadar hiç kimseye yetmiş paralık iyilik yapmamış

olan birinin, yetmiş yaşından sonra, ölümüne iki ay kala birdenbire kesenin ağzını

açıp da, parasının kırkta birini iyilik diye savurması delilik, bunaklık değil de nedir?

Her neyse... Biz gelelim Abo'ya yaptığı o küçük iyiliğe.

O zamanlar yol müteahhidiydi. Ben de onun kâtibiydim.

Ameleler için bir kantin açacaksınız, dedi.

Başüstüne, dedim.

Burası dağ başı .. Ameleler yiyecek bir şey bulmak için çok sıkıntı çekiyorlar, dedi.

Daha o zaman, onun ne iyi bir kişi olduğunu anlamıştım. Bana elli lira verdi.

— Kasabadan zeytin, imansız peynir, yaz helvası, ekmek, sovan alırsınız, dedi.

Yağı alınmış tulum peynirine «imansız peynir» denildiğini o zaman öğrenmiştim.

Bu peynir imansız mı imansızdı. Basmışlar tuzu. İmansız peynir

dedikleri, tuz ve kıl.

Elli gram yedin mi, bir teneke de su içersin, yine de için yanar. Ama karnın da şişer, doydum sanırsın.

Kasabadan aldıklarımızı eski bir çadıra koyduk. Burası kantin oldu. Ben, o zamanın parasiyle, otuz lira aylıkla kantincilik yapıyordum. Otuz lira deyip geçmeyin.

Ameleler, günde otuz kuruşla, elli kuruş arasında gündelik alırlardı.

Patron elime bir liste verdi. Bu listede bizim amelelerin adları yazılıydı. Haftanın son günü, a-mele başı, amelelere yuvarlak mukavvalar dağıttı. Bu mukavvaları, patron kendisi yapmıştı. Bir yüzünde

patronun imzası, öbür yüzünde de,
«yüz para»,

«beş kuruş» diye değeri yazılıydı. Bunlar para yerine geçiyordu. Amele bası, elindeki listeye göre, her ameleye bu mukavvalardan verdi. Ceplerine mukavvaları

dolduranlar.

— Hay Allah Mitayitten razı gele... diye kantine koştular.

Kantini açtığımızın üçüncü günü onların elinde mukavva kalmamıştı. Kantinde de mal bitmişti. Patron mukavvaları benden aldı. Bana yine elli lira verdi. Ben de kasabadan yine zeytin soğan, imansız peynir, ekmek

aldım, getirdim. Ama amelenin elinde kantinden bir şey almak için mukavva kalmamıştı. İşte o zaman patron,

— Elindeki listede hafta

sonunda amelelerin alacakları para yazılıdır. Listeye bak, ona göre borca mal ver dedi.

Ameleler borca yiyorlardı. Hafta sonunda kantine borçları kesildikten sonra, ellerine daha az mukavva geçti.

Kantindeki mallar bittikçe, ben gidip kasabadan hep aynı çeşit mal getiriyordum.

Kantinin sermayesi hiçbir zaman elli bir lira olmadı, hep elli lira. Bir zaman geldi, mukavvalar ortadan

temelli kalktı. Çünkü, hafta sonunda, hepsi de kantine borçlu çıkıyorlardı. Bir zaman sonra öyle oldu ki, ameleler üç ay mukavva almadan çalışsalar, yine kantine borçlarını zor öderlerdi. İyiliksever patron, hiçbir zaman onlara kantin kredisini kesmiyordu. Patronun bu iyiliğine karşılık ameleler doğrusu pek iyi davranmadılar. Yorganını omuzlayan gitti. Bizden üç, dört kilometre geride başka demiryolu müteahhitleri vardı. Demiryolunun asıl büyük müteahhidi ,elini ise sürmemiş, yolu parça parça, küçük müteahhitlere vermişti. Bizim patron da o zaman bu küçük müteahhitlerdendi. Haftalığı üç lira,

beş lira olan ameleler, kantine borçları

on lirayı geçince,

— Patronun anasını eşek

kovalasın! diye söve saya, yamalı yorganlarını sırtlayıp, başka bir müteahhidin yanına gidiyorlardı.

Bize kazık atan ameleler

başkalarının yanma giderken, başka müteahhitlere kazık atanlar da bize geliyorlardı. O bölgenin bütün köylüsü kantinlere borçluydu. Bu gidişle, önce kantinlerin, sonra da müteahhitlerin iflâs etmeleri gerekiyordu. Önüne gelen, kantinden yiyor, içiyor, haydi başka müteahhidin yanına...

Ama bir zaman sonra, ameleler değiştirecek müteahhit bulamayınca, biz de amele sıkıntısı çekmeğe başladık. İş zamanında yetişmeyecek. O zaman bizim patron bir yol buldu. Bize gelen amelelerin nüfus kâğıtlarını alıyordu. Bir kere nüfus kâğıdını veren, bir daha gidemiyordu. Bu ameleler, yanlarında yamalı yorganlarıyla, yırtık nüfus kâ-

đıtları olmadan hiçbir yere gidemezler. Bütün sermayesi elli lira olan kantine elli lira borcu olan ameleler vardı da, yine bizim kantin batmıyordu. İçinden çıkılır bir hesap değil. İyilik dersin bu kadar olur.

Haftalığı beş liraya gelen ameleye,
elli lira borç

vermek, ne demek... Bu sefer,
amele milletin nüfus kâğıtlarını da
gözleri görmez oldu. Kantine borcu
elli lirayı asan, nüfus kâğıdını bırakıp
savuşuyordu. Kantinde iki bavul
dolusu nüfus kâğıdı birikti. Tanesi
ellişer liradan bunlar dünyanın
parası. Ama kime nüfus kâğıdını
götürseniz, size elli lira verir... Elli
para etmez bunlar... Bizim patronun
bu iyiliği sürüp gitse, memlekette
nüfus kâğıdı kalmayacak, gelen
nüfus kâğıdını bırakıp, kantinden
imansız peyniri, ekmeği, soğanı yiyip
gidecekti. Bu gidişe, ne nüfus kâğıdı

dayanır, ne imansız peynir...

Arada kendi yaptığım iyiliği de anlatmadan geçmiyeyim. Ameleler,

— Aman ağa, beş gayme virek, vir şu nifis teskiresini!.. diye yalvarmaya başladılar.

Patronun iyiliği az gelmiş gibi, bir iyiliğe de ben başladım. Bu yüzden epey karışıklık oldu. O zamana kadar adının Ali olduğunu sananlar, Mehmet olduklarını, Mehmetler, Yusuf, ya da Hasan olduklarını öğrenip şaşıtlar biraz.

Askerliğini ya-panlar, bir daha askere çağırıldıkları gibi hiç askerlik yapmamış olanlardan da çoğu, hiçbir *zaman* askere çağırılmadılar. Bekâr

delikanlıların haberleri olmadan evlenip, üç, dört çocuk babası oldukları anlaşıldı. Ama köyler, kasabalar birbirine karışınca şaşkınlık büsbütün arttı.

Aradan yıllar geçti. Hâlâ gazetelerde, ölünün nüfus kütüğünde diri, dirinin ölü

gösterildiği gibi haberleri okursunuz. Bana öyle gelir ki, bu karışıklık, benim iyilik olsun diye beş liraya nüfus kâğıdı dağıtmamdan beri sürüp gidiyor. Başkaları da benim gibi iyilik yapmışlarsa, işin içinden çıkmaya boşuna uğraşıyorlar.

Derken patron işi çaktı. O da

şöyle oldu. Bir kış günüydü.

Çadırında üşümüş.

Bana,

— Getir şu nüfus kâğıtlarını

sobada yakalım

da ısınalım, dedi.

Benim elimde o zaman üç seker sandığı dolusu nüfus kâğıdı var.

Aman, dedim, zaman, dedim.

Olmadı.

— Bana şu nüfus kâğıtlarını

ellişer kuruştan

satın, dedim.

O zaman patron dalgayı çaktı.

Ama biz de bir sandık nüfus kâğıdını yakmış

bulunduk. Bana,

— Utanmıyor musun, dedi,
ekmek yediğın yere kemlik etmeğe
nasıl elin varıyor?

Günah değilmi elin fakir
fukaralarına...

Sonra patronla uyuştuk. Beş
liraya sattığım her nüfus kâğıdından
bir lira komisyon alıyordum. İşte Abo
belâsı da bu yüzden oldu. Abo
adında bir amele geldi. İlk haftası
kantinden kırk paralık birşey
almadı. Hafta sonu gelince, amele
başı ona altı liralık mukavva verdi.
İkinci hafta yine kantine uğramadı.
Olur şey değil. Amele başı, patrona,
Abo'yu işten çıkaralım, dedi.
Patron iyiliksever adam,

Olmaz, dedi.

Abo'yu nasıl çıkarırsın? Dört amelenin kırdığı taşı bir başına kırıyor! Köyünden gelirken heğbesine yufka doldurmuş. Kurumuş yufkaları dere suyunda ıslatıyor, dağdan ot toplayıp bu yufkanın arasına koyuyor, dolma gibi büküp yiyor. Bunun adına da «dürme» diyor.

— Aman patron, şu Abo'yu çıkaralım. «Dürme» yemek ameleler arasında bir âdet olursa, heğbesine yufkayı dolduran gelir. Kantin top atar. Başkaları da görüp alışmadan Abo'yu kovalım, dedimse de, patron iyi yürekli olduğundan beni dinle-

medi.

Abo her hafta sonu, 6-7 liralık mukavva alıyor. Abo üç ay çalıştı. Üç ayın sonunda yağlı kasketi mukavvalarla dolu, geldi.

— Hesabımı kesin, gidiyrim... dedi.

Patron mukavvaları saydı. Abo'nun yetmişüç lira alacağı var. Yahu, bu ne iş...

Bizim kantinin bütün sermayesi, elli lira... Bütün bu işler hep elli lirayla dönüyor.

Patron,
— İyi Abo, gündeliklerini vermişiz. Güle güle git, dedi.

Abo,

— Beğ, bu kâhatlar başha yirde geçmiy... Mitayit parası istemiyrim, temiz para istiyim... dedi.

Daha önce başka müteahhit, Abo'ya bu numarayı yapmış. Bu sefer ben, mukavvaların yırtıklarını ayırdım,

— Bunlar geçmez, dedim.

Geçeni ver, dedi,

Patron, parasını verdi. Abo,

Nifis tezkiremi de virin. dedi.

Bavuldan bir tane çıkarıp

verdim.

Bu değil.

Abo'nun okuması yazması yok.

Bu Abo...

Değil. Sen beni gandırıyorsın...

Abo bir belâ... Sandıkta bir dolu

nüfus kâğıdı var. Abo'nunkini nasıl bulursun?

Bu senin Abo...

Değil. Benimkinin gabiğı

yırtıhdı.

Bir tane kabı yırtık verdim.

— Değil. Benimkinin arhası

çızıhtı.

Abo'ya yutturmanın imkânı yok.

Verdiğim nüfus kâğıtlarının hiçbirini beğenmiyor.

Bu da değil. Ahan benimkinin bu yaprağı gırpıhdı.

Bu öyleyse...

— Bu heç değil. Benimkinin altı

gopuhdu. Baştan savulacak gibi değil. Abo bir insan azmanı.

Bütün nüfus kâğıtlarını bir bir elledim. Abo'nunki yok. Demek ben onun nüfus kâğıdını birisine beş liraya satmıştım.

— Abo, sana iki nüfus kâğıdı vereyim, üç, dört, beş nüfus kâğıdı vereyim, diyorum.

— Iıh!.. Benimkini vir beğ! Diyor Sonunda patron,

— Ulan Abo, sana bir kötülük edeyim, mrn oldukça sürün! dedi.

Dedi, ama bunu yalnız ben duydum. Patron, elini, Abo'nun omuzuna koydu,

— Abo be... Ben senden çok

memnunum, dedi, neden çıkıyorsun işten? Gel seni amele çavuşu yapayım da kal burda...

Abo'nun suratı birden yumuşadı, — Sağolasın beğ, dedi.

Abo hemen o gün kasabaya gitti. Kasabadan bir döndü ki, Abo'yu kimse tanımaz.

Ayağındaki, iple bağlı lâstikleri atmış, gıcır gıcır körüklü bir çizme giymiş. Eski ceketinin yamalardan kumaşı belli değildi. Onu da değiştirmiş. Başına da yepyeni bir kasket geçirmiş. Haa, kamçıyla düdüğü aman unutmayalım. Abo'nun sağ elinde bir de kamçı var, körüklü çizmesine pat pat vuruyor. Öbür

elindeki düdük de hep ağzında.

Amele avuşluğuna başlar başlamaz, ilk işi de düdüğü fırt fırt ttrmek oldu.

Hazret-i İsa, sağ yanağına vurana solunu da uzat, demiş. Siz şu patronun iyilikseverliğine bakın. Kim yapar beyim. Zebellâ gibi Abo karşına dikilip sana kafa tutsun, sonra sen tut onu amele çavuşu yap. Abo yatıp kalkıp, «Allah razı olsun beğden...» diyor.

Akşam bana geldi, kyndekilere mektup yazdırdı. Abo.

— aviş oldiğimizi yazdin mi? diyor.

Mektubun on yerine, Abo'nun

Çavuş olduğuna yazdık. Bu mektuplar bir hafta sürdü.

Abo düşünüp taşınıp bir akraba, bir askerlik arkadaşının adresini buluyor.

— Hele bubaa, bir mektip yazak kurban! Diye yanıma geliyor.

Kasabaya gidip, bir elinde düdük, öbüründe kamçıyla resim de çıkarttı, köye gönderdi.

Gelgelelim, Abo, amele avuşluğunu kıvıramıyor. Düdük elinde fırtfırt durmadan alıyor, kamçısını pat pat çizmesine vuruyor, ameleleri soluk almadan çalıştırıyor ama, Abo'nun yazması okuması yok. Eh doğrusu, akıldan yana da

yavan... Amele çavuşluğu zor iş. O kadar amelenin ne kadar iş yaptıklarını, kaç metre küp taş kırdıklarını, gündeliklerini yazmak gerek. Abo yapamadı.

iyiliksever patron,

— Abo, darılmaca yok,

yapamıyorsun bu işi... dedi.

Abo da, «Yapıyorum!»

diyemedi, hiç sesini çıkarmadı.

— Sen yine amele ol!

Abo,

— I-ıh beğ, yapemem, dedi,

emele milleti bikere düşmen oldi bene...

Abo, «Allah râzii olsun...» diye

dua ederek bizden ayrıldı. Patronun

iyiliğine karşılık da, nüfus kâğıdı, diye direnmedi. Bir başka nüfus kâğıdı, bir de eline bizde amele çavuşluğu yaptığını bildirir kâğıt verdik. Abo dua ederek gitti.

Abo, bizden çıkınca, öbür müteahhitlerin yanına gidiyor, amele çavuşuyum, diyor.

Abo'yu alıyorlar, aldıkları gün de işten çıkarıyorlar.

Abo, ne yapsın? Bir kere Abo, Abo çavuş olmuş Çavuşluk resimler çıkarmış.

Çavuş olduğunu köyüne yazmış. Dört gün de çavuşluk yapmış. Abo, birtürlü

avuşluktan aşıağı inip amelelik yapamıyor, yediremiyor kendine. avuşluğu da beceremiyor. Abo, sürüm sürüm süründü. Daha da sürünüyor. Şimdi istanbul'da.

Bizim eline verdiğimiz «avuşluk» kâğıdını saklıyor hâlâ. iş buluyor bulmasına, ama iki gün sonra sepetliyorlar.

iyiliksever milyonerin ölümünden birkaç gün sonra Abo'yu yolda gördüm. Abo bitmiş.

Merhaba Abo avuş, dedim.

Merhaba beğ, dedi, bizim patron mefat etmiş, duydin mi? Ne eyi bir zat idi.

Allah razi olsun...

Abo, ağlıyacak gibiydi. İŖte geçenlerde ölen iyiliksever milyonerin birden hatırladığım en küçük iyiliklerinden biri budur. Milyoner belki çoktur ama, onun gibisi yoktur, intikam almak için avuş yapıp sürüm sürüm srndrdğ Abo'ya bile

«Allah razı olsun» dedirtmesini bilirdi.

FİŖE GİREN ÇIKAMAZ

Arif Bey, altmış iki yaşında, orta boylu, tombalak bir adamdır. Ne güleç yüzlü, ne de asık suratlıdır. Beşiktaş'la Nişantaşı arasındaki

sırtta, babadan kalma iki katlı
evinde karı koca yaşıyorlar.

Arif Bey, «Aaah, ah, artık o
adamlar kalmadı» diye arasıra
özlemim duyduğumuz insanlardandır.
Dosdoğru, düpedüz, hayatta hiç
eğilip bükülmemiş, etliye, sütlüye hiç
karışmamış, kendi kabuğu
içinde yasayan, sonuna kadar
namuslu bir adam...

Evinin üst katındaki iki odası
kitaplarla doludur. Kitaplarının
arasına gömülüp enfiye çekmek en
büyük mutluluğudur.

Yıllarca liselerde öğretmenlik
yaptı. Ama öğretmenliği arasız
sürmedi. *Zaman* zaman da

bilgisinden yararlanılmak istenince, kendisine başka devlet islerinde görevler verildi.

Bir gün Arif Bey'in çalıştığı devlet dairesindeki odasına bir adam geldi, sivil polis olduğunu söyledikten sonra,

— Kalemde Yaşar adında biri çalışıyor efendim, dedi.

Arif Bey, Yaşar'ı şöyle böyle hatırlıyordu. Sivil polisin Yaşar için arka isteyeceğini sanarak canı sıkıldı. Sivil polis,

— Yaşar'ın nasıl biri olduğunu bilseniz ona burada iş verir miydiniz, bilmem, dedi. Poliste sabıka dosyası vardır. Fişe geçmiştir.

—Polis burada polisçe gülümsedi

— Elimden kurtulacaklarını sanıyorlar. Polis öylelerinin her zaman enselerindedir.

Arif Beyin tüyleri diken diken olmuştu. Kendisini uyardığı için polise teşekkür etti.

Polis,

— Bununla beraber, işine son verip vermemek sizin bileceğiniz bir iş. Uyanık bulunmanız için ben size durumu bildiriyorum, dedi.

Sivil polis gittikten sonra, Arif Bey, Yaşar'ın kim olduğunu araştırdı. Burada ücretli çalışıyordu, çalışkan bir adamdı. Ama, ne olursa olsun,

poliste fişi olan birini yanında çalıştırmak sorumlunu üstüne alamazdı. Doğru, namuslu insanlar iş bula-mazken, neden bir sabıkalıya iş vermeliydi. Arif Bey hemen Yaşar'ın işine son verdirdi. Biraz sonra da, Yaşar, Arif beyin odasına girdi.

Esmer, zayıf, kırk yaşlarında bir adamdı. Ağlamaklı bir yüzle,

— Beyefendi, beni neden işten çıkardığınızı biliyorum. Bunu çoktan bekliyordum, dedi.

Arif Bey, hayatında, bilerek bir sabıkalı ile ilk olarak yüz yüze geliyordu. Onu daha çok dinlemek istemediği için eliyle, çık işareti yaptı. Yaşar çıkmadı.

— Beni iki dakika dinleyin, ne olur, dedi. Benim başıma gelen bir iftiradır. Onaltı

yıl önce olmuş bir iş... insan şeytana uyar. Ama ben o suçumun cezasını çoktan çektim beyefendi.

Arif Bey,

—Çık dışarı! diye bağırdı.

Poliste fişi olan adama, yüreğinden en küçük bir acıma duymuyordu.

Yaşar'ın işten çıkarılmasından bir *zaman* sonra, başka bir sivil polis Arif Beyi gördü. Odacılardan birinin poliste fişli olduğunu söyledi. Odacıyı çalıştırıp çalıştırmamak Arif Beyin bileceği isti. Polis ona birşey

demiyordu. Ancak, ileride ne olur ne olmaz, diye hatırlatıyordu.

Arif Bey, odacının da işine son verdi. Odacı, Arif Beyin ayaklarına kapandı:

— inkâr etmiyorum beyefendi, yirmi yıl önce bir iştir oldu. O *zaman* delikanlılıkla arkadaşlara uydum.

Arif Bey,

Başka bir işe gir! dedi.

Hangi işe girsem, arkamdan gelip bildiriyorlar. Allah kimseyi polisin fişine geçirmesin. İşportacılık bile yapamıyorum, Çoluğum çocuğum...

Arif Bey odacıyı dışarı attırdı.

Ne kadar çok insanın poliste fişi

olduğuna Arif Bey şaşmıştı. Ayda bir iki sivil polis gelip, Arif Beyin yanında çalışanlardan kimlerin poliste şundan bundan ötürü

fişlendiklerini bildiriyordu. Sivil polisler, fişli sabıkalıların işten çıkarılmalarını

istemiyorlardı. Orası Arif Beyin bileceği bir içti. Ama, ileride bir sorum da almak istemiyorlardı üstlerine.

Bir pazar sabahı, Arif Beyin evine komşusu Meliha Hanım geldi. Oğlu Attilâ için bir ricada bulundu. Attilâ'nın başı belâdaydı. Delikanlının başına lisedeyken bir iş gelmişti. Annesi iftira diyordu

ama, Arif Bey bunun iftira olduğuna inanmadı.

Sabıkalıların hepsi bir iftiraya kurban gittiklerini söylerlerdi. Bunu Arif Bey iyice öğrenmişti.

Meliha Hanımın oğlu, o ilk suçundan sonra yeni bir suç işlememişti ama, ne zaman kimin yaptığı bilinmeyen bir gece hırsızlığı olsa, delikanlıyı çekip alıyorlar, asıl hırsız bulunana kadar tartaklıyordı.

Arif Beyin yüreğinde poliste fişi olanlara ilk defa bir acıma oldu. Attilâ'nın babası

arkadaşıydı. Adam, sekiz yıl önce ölmüştü. Kadın, oğlunun

polisteki fişinin kaldırılması için, Afif Beyin aracılığını rica ediyordu.

Ağlayan kadın,

— Allah düşmanımı bile polisin fişine geçirtmesin, dedi. Oğlum hiçbir yerde iş

bulamıyor. Kaç yere girdi.

Haftasına çıkarıyorlar. Tezgâhtar oldu, ona bile bırakmadılar.

Arif Bey, Attilâ'ya acımaya acıdı. Bununla birlikte, poliste fişli bir sabıkalıya yardım edemezdi.

Meliha Hanımla konuştuklarının üçüncü gecesi Arif Beyin evine hırsız girdi...

Hırsız, mutfaktaki yemeklerden karnını doyurmuş, kunduralıktan da

bir ayakkabı alıp gitmişti. Arif Bey, bu işi bitürlü çözemedi. Çünkü gece hırsızı istese, evden, çok değerli birkaç parça eşya çalabilirdi.

Arif Bey, evinde hırsızlık olduğunu polise haber verdi. Hiç kimseden şüphelenmiyordu. Üç gün sonra Arif Beyin karakola kadar gelmesini rica ettiler.

Karakolda onaltı, sabıkalı gece hırsızı vardı. Komşusu Meliha Hanımın oğlu Attilâ da bunların arasındaydı. Arif Beye hangisinden şüphe ettiğini sordular. Arif Bey şaşırdı.

Bişey söyleyemedi.

İşte bu onaltı hırsızla karakolda

karşılaştığı gece, Arif Bey hırsız
kendisi yakaladı.

Gece yarımında yatağına
girmişti. Aşağı katta tıkırtılar duydu.
Terliklerini bile giymedi.

Çıplak ayaklarının ucuna
basarak merdivenleri indi. Ses
mutfaktan geliyordu. Mutfak
kapısının aralığından içerisini
gözetledi. Hırsız, sarı yüzlü, sıska,
yası belirsiz biriydi.

Kendi evindeymiş gibi rahattı.
Havagazı ocağını yakmış, üstüne de
bir tencere koymuştu Tencereyi
ocaktan indirdi. Tenceredeki
dolmadan bir tabak doldurdu, mutfak

masasının üstüne koydu. Ekmeği ince dilim dilim kesti. Bardağına su doldurdu. Bir tabağa raftaki turşudan koydu. Bir tabak da pilâki aldı. Sonra sandalyeye oturup yemeğe başladı. Yemeğini rahatça yedikten sonra, sandalyeden kalktı. Arif Bey, hırsızın ne yapacağını merak ediyordu. Onunla karşılaşmamak için hemen geri kaçtı. Salon kapısının arkasına gizlendi. Hırsız salona girdi. Lâmbanın düğmesini çevirdi. Etajerin üstünde Arif Beyin cep saati duruyordu. Hırsız, saati eline aldı, yine yerine bıraktı. Saatin kaç olduğuna bakmış olacaktı.

Arif Bey, hırsızın ayaklarında

kendi ayakkabılarını tanıdı. Daha önce de eve giren bu hırsızdı demek...

Gece hırsız koridora, oradan antreye çıktı. Askıda palto, pardesü vardı. Hırsız askıdaki şemsiyeyi aldı. Tam sokak kapısını açarken Arif Bey,

— Şişşşt!.. diye seslendi.

Hırsız tanıdı. Kaçsa bile, polise onun tipini anlatabilirdi. Ama hırsız hiç oralı

olmadı. Arif Beye döndü. İki adam birbirlerine baktılar.

ilk söz söyleyen hırsız oldu:

— Polise mi haber vereceksiniz?

Hırsızın yumuşaklığından
yüreklenen Arif Bey,
Tabii polise haber vereceğim,
dedi.

Hırsız, aralıktaki sandalyeye
oturdu,

Haber verini dedi.

Arif Bey, büsbütün şaşırmıştı.
Sesi titreyerek,

—Neden çalışmıyorsunuz
namusunuzla? Diye sordu.

Hırsız bezgin,
—Haydi, haber verin polise!
diye üsteledi.

—Çalışsanız daha iyi değil mi?

Hırsız,
—öfff!., dedi, yahu benim

poliste fişim var be... Anlamazsın ki sen...

Sustular. Hırsız ayağa kalktı,

— Ben gidiyorum, dedi.

Bıraktığı şemsiyeyi aldı,

— Çok yağmur yağıyor da...

dedi. Allahısmarladık.

Hırsız çıktı, kapıyı kapadı.

Bu olaydan iki ay sonra, Arif

Beyin hayatında bir değişiklik oldu.

Kabil üniversitesine profesör

olmuştu. İki yıl Afganistan'da

kalacaktı. Karı koca bütün

hazırlıklarını yaptılar. Evleri de iki yıl

boş duracak değildi ya.. İyi bir

parayla kiraya verdiler. Afganistan'a

gittiler.

Arif Bey, iki yıl Kabil üniversitesinde hocalık ettikten sonra, İstanbul'a döndü.

Ama bir zaman evine giremedi. Evin kapısında koca bir kırmızı mühür sallanıyordu.

Araştırdı, soruşturdu, şunları öğrendi :

Kiracılar, evi, randevu evi yapmışlardı. Ahlâk zabıtası da basmış, evde sekiz çifti uygunsuz vaziyette yakalamıştı. Ev o yüzden mühürlenmişti. Kimse ilgilenmediği için, dokuz aydan beri, evin kapısında koca bir kırmızı mühür sallanıp duruyordu.

Oradan gelip geçenler,

burasının randevu evi olduğunu öğrenmişlerdi.

Arif Bey hemen polise durumu anlattı. Ahlâk zabıtası şefi dosyayı getirtti,

— Evet, doğru... dedi, evinizi randevu evi olarak...

Arif Bey kızarak,

— Benim bir şeyden haberim yok! dedi.

Ahlâk zabıtası şefi, polisçe gülerek,

— Elbette... dedi, eviniz mahkeme kararıyla kapatıldı. Müddeti de bitti.

Açtırabilirsiniz.

Arif Bey, ilk iş, evini açtırdıktan sonra, önce çalıştığı daireye gitti. Onu arkadaşları

iyi karşıladılar. Yalnız manalı manalı gülüyorlardı. Ne zaman ise başlayacaktı? Bu sorusuna kimse bişey söylemiyordu. Yalnız ona, bazı muamelenin tamamlanması

gerektiğini söylüyorlardı. Bu muameleler de bir türlü tamamlanmıyordu. Her gidişinde arkadaşları ona bir acayip gülmekteydiler. Sonunda Arif Bey işi anladı.

Ahlâk zabıtasında onun da randevucu diye fişi vardı. Bu gülüşmeler, arkasından fısıldaşmalar

ondandı... Kaç tanıdığı büyüğe gitti.
içlerinde öğrencileri bile vardı.

Onlara,

Yahu, nasıl olur, diyordu, siz
beni bilmez misiniz?

Bilmez olur muyuz hocam, elbet
biliriz. Bir yanlışlık olmuş işte...

Arif Bey, şimdi eski işinde
çalışıyor çalışması na ama, polisteki
fişini kaldırtamadı.

Bunu hiçbir kuvvet
kaldırtamazmış. Bir kere fişe
geçenler, bir daha oradan adlarını
sildiremezlermiş. Arif Beye,
— Aman beyefendi, herkes sizi
bilmiyor mu,
varsın fiş dursun, ne çıkar...

diyorlar.

Arif Beyin akli bitürlü bu fiş işini almıyor. Simdi şöyle konuşmalar oluyor:

Geçen gün Arif Bey...

Hangi Arif?

Pezevenk Arif Bey canım...

O zaman hangi Arif olduğunu herkes tanıyor.

Arif Bey, adını fişten sildiremedi. Dosya büsbütün ortadan kaldırılmıyor ama,

— Sizin dosyanıza, randevuculukla bir ilginiz olmadığına dair şerh verdik, diyorlar.

Günün birinde, olur ya, İstanbul'daki randevucuları toplamak

gerekirse, fişlere bakacaklar, bunların arasına Arif Bey de katılacak. Ama, randevuculukla bir ilgisi olmadığına dair dosyasında şerh bulunarak...

Şimdi Arif Bey her yerde, nasıl bir kuru iftiraya kurban gidip, adının pezevenge çıktığını anlatıyor. Hoş anlatmasa da herkes biliyor, bıyık altından «Pezevenk Arif» diye gülüyor ya...